

Piia Varjola

TERHOKERHON MERKITYS SUKU- POLVIEN VÄLISESSÄ KOHTAAMI- SESSA

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Piia Varjola	Sosionomi (AMK)	Helmikuu 2017
Opinnäytetyön nimi		
Terhokerhon merkitys sukupolvien välisessä kohtaamisessa		42 sivua 6 liitesivua
Toimeksiantaja		
MLL Kymen piiri		
Ohjaaja		
Lehtori Johanna Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön taustalla on valtakunnallisen, vuosina 2014-2016 toimineen Koko Suomi Leikkii -hankkeen myötä perustettu Inkeröisten Terhokerho. Terhokerhot ovat matalan kynnyksen maksuttomia, kaikille avoimia kohtaamispaikkoja, joissa sukupolvet voivat kiireettömästi kohdata. Inkeröisten Terhokerhoon osallistuivat pääosin Inkeröisten päiväkodin 3-5 -vuotiaat lapset ja Hyvinvointiasema Sarastuksessa käyvät 70-85 -vuotiaat ikäihmiset. Tässä työssä on kuvattu Inkeröisten Terhokerhon merkitystä sukupolvien välisessä kohtaamisessa ja Terhokerho toiminnan tarpeellisuutta ikäihmisten näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto koostuu Inkeröisten Terhokerhoon osallistuneiden ikäihmisten täyttämän kyselylomakkeen avulla saadusta tiedosta. Sisällönanalyysi tehtiin aiheen teemoittelulla ja verraten vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kysely toteutettiin kesän 2017 aikana. Tutkimuksen taustatyönä on kerätty teoreettinen viitekehys sukupolvien kohtaamisesta, sosiaalisesta toimintakyvystä ja sosiaalipedagogiikasta.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella Inkeröisten Terhokerho on lisännyt sukupolvien välistä kohtaamista ja vuorovaikutusta. Säännölliset sovitut tapaamiset päiväkodin ja ikäihmisten välillä toivat sukupolvet yhteen. Parasta Inkeröisten Terhokerhossa on ikäihmisten mielestä leikki ja lapset. Lasten tulo tuotti iloa, muistoja ja jännitystä. Inkeröisten Terhokerho on tarpeellinen toimintamuoto. Ohjaajan läsnäolo Inkeröisten Terhokerhossa on tulosten mukaan tarpeellinen. Ohjaajan tarve on lasten sanomien tulkit-sijana, järjestyksen ylläpidossa sekä ohjelman suunnittelijana. Haasteita Terhokerhoon osallistumiselle ei juurikaan koettu olevan ja toimintaa toivotaan lisää. Tilaaja saa opin-näytetyöstä tutkittua tietoa Inkeröisten Terhokerhon vaikutuksesta ikäihmisten elä-mään.</p>		
Asiasanat		
sukupolvi, sukupolvien kohtaaminen, vuorovaikutus, Terhokerho		

Author (authors)	Degree	Time
Piia Varjola	Bachelor of Social Service	February 2017
Thesis Title		
Meaning of Terhokerho Club of Inkeroinen in Generation´s Encountering		42 pages 6 pages of appendices
Commissioned by		
Mannerheim League for Child Welfare		
Supervisor		
Johanna Jussila, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The background of this thesis is national Whole Finland plays -project, which operated on the years 2014-2016. By that project was established Terhokerho club of Inkeroinen. Terhokerho club of Inkeroinen is a free, low doorstep place, where everybody can meet and generations can leisurely encounter each other. In Terhokerho club of Inkeroinen participated mainly Daycare of Inkeroinen and elder people that operated in Hyvinvointiasema Sarastus.</p>		
<p>The objective of this thesis is to describe meaning of Terhokerho club of Inkeroinen in generation´s encountering and operations necessity of Terhokerho club of Inkeroinen from elder´s aspect. The research method of this study is qualitative. The material of study is composed on the questionnaire that elders who participated in Terhokerho of Inkeroinen filled. Content on analysis was made by themes and by comparing answers to study questions. The study was made in the summer of 2017.</p>		
<p>Based on the results of this study, Terhokerho of Inkeroinen has added generation´s encountering and interaction. The regularly appointed meetings of daycare and elders brought generations more together. The best things from the elder´s point of view, at Terhokerho of Inkeroinen, are playing and children themselves. Arrival of the children to Terhokerho club of Inkeroinen brought happiness, memories and excitement to the elders. Terhokerho club of Inkeroinen is a necessary operating form. Results of this study show that the presence of the instructor is needed at Terhokerho. The instructor works as translator of in children´s sayings, order supervisor and as program inventor. There were not many challenges and more action was hoped for. Subscriber gets studied information about influence of Terhokerho of Inkeroinen on to the elder´s life.</p>		
Keywords		
generation, generational encounter, interaction, Terhokerho		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SUKUPOLVIEN VÄLINEN KOHTAAMINEN.....	7
2.1	Lapsuuden ja vanhuuden rooli nyky-yhteiskunnassa.....	8
2.2	Terhokerhojen perustaminen.....	9
2.3	Terhokerho ympäristönä.....	10
2.4	Inkeröisten Terhokerho.....	11
3	SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY.....	11
3.1	Sosiaaliset taidot.....	12
3.2	Leikin merkitys, luova- ja viriketoiminta.....	13
3.3	Vuorovaikutus.....	15
3.4	Osallisuus ja yhteisöllisyys.....	16
3.5	Sosiaalipedagogiikka ja ryhmänohjaustaidot.....	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	19
4.1	Muut tutkimukset.....	19
4.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	21
4.3	Tutkimusmenetelmä.....	21
4.3.1	Aineiston keruu.....	22
4.3.2	Aineiston analyysi.....	23
4.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	24
5	TULOKSET.....	25
5.1	Ikäihmisten näkökulma Terhokerhon vaikutuksesta sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen.....	25
5.2	Terhokerhon anti ikäihmisten elämään.....	28
5.3	Terhokerhon tarpeellisuus.....	31
6	POHDINTA.....	32
7	LOPUKSI.....	36
	LÄHTEET.....	39

LIITTEET

Liite 1. Kysymysrunko

Liite 2. Saatekirje Terhokerhon ikäihmisille

Liite 3. Saatekirje vanhemmille

Liite 4. Tutkimuslupahakemus/päätös

1 JOHDANTO

Teen opinnäytetyön Inkeröiden Terhokerhon merkityksestä sukupolvien välisessä kohtaamisessa. Aihe kumpusi Erityisosaaminen -kurssin myötä, jolloin osallistuin Inkeröiden Terhokerhon toimintaan, suunnitellen kerhokertojen sisältöä ja vetäen kerhoja. Lisäksi työharjoittelussa Inkeröiden päiväkodilla osallistuin Terhokerhoon päiväkodin lasten kanssa. Koin silloin, että ikäihmiset sekä lapset nauttivat ja virkistäytyivät vierailuista kovasti.

Nykyajan kiireisessä ja yksinäisessäkin maailmassa koen tärkeäksi sen, että ”sukupolvien välinen kuilu” olisi mahdollisimman pieni. Uskon että kiireetön sukupolvien välinen yhdessäolo on tärkeää iästä riippumatta. Opinnäytetyössäni tarkoitukseni on selvittää Inkeröiden Terhokerhon merkitystä lapsien ja ikäihmisten väliseen kohtaamiseen ja elämään ikäihmisten näkökulmasta. Opinnäytetyön toimeksiantaja/tilaaja on MLL Kymen piiri ja toimeksiantajan puolelta yhteyshenkilönä toimii silloinen Leikkilähettilä, teatteri- ja draamaopettaja Piia Kleimola. Tilaaja saa opinnäytetyöni myötä tutkittua tietoa Inkeröiden Terhokerhon vaikutuksista ikäihmisten elämään ja kehittämisideoita toiminnan suunnitteluun.

Opinnäytetyön taustalla on katsaus Terhokerhoihin, joissa toimivat vapaaehtoisesti osallisena paikkakunnasta riippuen perheet, varhaiskasvatus, palveluasunnoissa asuvat ikäihmiset sekä muut vapaaehtoiset, ohjaajien ohella. Terhokerhojen avulla sukupolvien välistä kanssakäymistä ja kulttuuriperintöä pyritään siirtämään eteenpäin sukupolvelta toiselle sekä ennalta ehkäisemään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

Aihe on ajankohtainen, sillä viime vuosina on puhuttu paljon ikäihmisten ja lasten yksinäisyydestä. Pyrkimyksenä on ollut vahvistaa ja löytää keinoja lasten ja ikäihmisten kasvun ja toimintakyvyn, sosiaalisten taitojen sekä vireyden tukemiseksi. Talouselämä lehdessä 9/2014 julkaistun artikkelin mukaan yksinäisyys on yksi ikäihmisen suurin mielenterveysongelmien syy. Yksinäisyys myös kasvaa sitä myötä, kun kotona yksin asuvien vanhusten määrä nousee Suomessa. Yksinäisyyden lisäksi mielenterveyteen vaikuttavat liikuntakyvyn heikkeneminen, fyysiset sairaudet, arjen virikkeettömyys ja alkavat muistisairaudet. (Myllyoja 2014.)

Toinen aiheeseen liittyvä artikkeli on julkaistu 4/2015 Yle.fi sivustolla, jossa Turun kaupungin vanhuspsykiatrian ylilääkäri, Yrjö Ovaskainen muistuttaa kuinka äärimmäisen tärkeää on vanhojen ihmisten, vanhempien ja isovanhempien luona käyminen. Nykyajan kiireinen ihminen ja läheisetkin ajattelevat usein, että taas vanha ihminen puhuu niistä vanhoista asioista. Iäkkään ihmisen saadessaan puhua niistä, on se koko ajan rakentavaa, koostavaa ja mielenterveyttä tukevaa puhumista. Heillä vanhuspsykiatrian potilailla ykkösasiana on koko ajan heidän lapsensa, lapsenlapsensa ja heidän murheidensa miettiminen. (Froloff 2015.)

Lasten yksinäisyydestä Lapsenmaailma -lehdessä 9/2016 julkaistussa artikkelissa kerrotaan, että joka kymmenes koululainen tuntee olevansa yksinäinen vuodesta toiseen. Yksinäisyyden kytkös masennukseen ja syrjäytymiseen on kiistaton. Parhaiten sitä ehkäistään jo varhaislapsuudessa. (Saarinen 2016.)

Nämä artikkelit kertovat osaltaan nyky-yhteiskunnassa vallitsevasta yksinäisyydestä, siitä mitä ikäihmiset ja lapset kokevat elämässään, sekä sen myötä tulevista terveydellisistä vaikutuksista. Juuri tähän meidän tulee puuttua ja löytää matalan kynnyksen keinoja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen tukemiseksi ja syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseksi.

2 SUKUPOLVIEN VÄLINEN KOHTAAMINEN

Nykyaikana asiat muuttuvat nopeasti ja on vaikeaa arvioida, millainen tulevaisuuden maailma on. Nykyajan aikuisten kiireinen elämä, lisääntyneen työttömyyden aiheuttama stressi ja jonkinlainen yhteisöllisyyden puute vaikuttavat myös lasten kasvatukseen ja lapsuuden malliin. Sukupolvet eivät luonnostaan kohtaa nyky-yhteiskunnassa enää samalla tavoin kuin ennen. Mummo tai pappa ei enää useimmitenkaan ole pihapiirissä vahtimassa tai sivusta katso-massa lasten touhuja omien askareiden ohella. Lapset eivät kokoonnu leikkimään pihalle ja ympäristökin voi olla turvaton. Nykyajan ongelmiin (mm. yksinäisyys, päihteet, mielenterveys, lisääntynyt levottomuus ym.) pyritään kehittämään uusia ratkaisuja. Eri-ikäisten ihmisten ja sukupolvien väliseen kanssakäymiseen kiinnitetään huomiota. Lasten ja nuorten on helpompi joskus kertoa

asioita mummulle tai papalle, kuin omille vanhemmilleen. Ikäihmisten elämänkokemuksen myötä vaikeatkin asiat voivat saada erilaisen perspektiivin ja elämänkokemuksen mukanaan tuomaa uutta näkökulmaa. Ikäihmisillä on usein myös aikaa kuunnella lapsia ja olla läsnä lasten elämässä eri tavoin. Tarvitaan matalan kynnyksen toimia ja tiloja, joissa lapset, ikäihmiset ja toki kaikki muutkin voivat kiireettömästi kohdata toisensa. (Eloranta & Punkanen 2008.)

Sukupolvien välinen kanssakäyminen on tärkeää ja isovanhempien tuella on myönteinen merkitys lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. Monesti isovanhemmilla on elämänkokemusta ja perspektiiviä ja he pystyvät omalla esimerkillään ja käytöksellään antamaan oheiskasvatusta lapsille heidän omien vanhempiensa ohella. Erilaiset sukupolvien väliset toiminnat antavat mahdollisuuden myös isovanhempisuhteen kokemiseen, vaikka omia isovanhempia ei olisi-kaan. (Savolainen 2013.) Terhokerho on yksi ajankohtainen esimerkki tällaisesta toiminnasta, jossa on huomioitu sekä lapset että ikäihmiset.

2.1 Lapsuuden ja vanhuuden rooli nyky-yhteiskunnassa

Lapsuus on lapsen parasta aikaa? Yhteisötasolla lapsuuden arvostaminen on tärkeää. Lapsuuteen asennoidutaan kuin se olisi kiusallinen välivaihe lapsen ja vanhempien elämässä. Nykyään puhutaan paljon lyhenevästä lapsuudesta. Kasvatus tapahtuu yhä enenevässä määrin kodin ulkopuolella päivähoidossa tai seurakunnan päiväkerhossa ja erilaisessa viriketoiminnassa. Myös televisio ja muu joukkotiedotus muokkaavat lasten arvoja ja asenteita. Lapsen maailmassa on monia kasvattajia ja samaistumiskohteita. Jo alle kouluikässä luodaan pohja lapsen arvojen kehitykselle. (Jarasto & Sinervo 2000, 7-11.)

Varhaisina vuosinaan lapset oppivat ryhmäkäyttäytymisen perussääntöjä. Näiden taitojen harjoittelu riittävän varhaisessa vaiheessa on tärkeää. Ryhmässä on mahdollista käydä erilaisia tunnetiloja läpi. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 9.) Päiväkodissa uuden lapsen ensimmäisiä haasteita on päästä leikkiin mukaan. Lapsen kohdatessa vakiintuneen päiväkotiryhmän, hyväksytyksi tuleminen ei ole itsestään selvä asia. Ongelmien ratkaisuun tarvitaan uteliaisuutta ja avointa mieltä sekä luovuuden kehittymistä. Luovuuden kehittymiseen tarvitaan mielikuvitusta, aikaa, tietoa, itseluottamusta, vastaanottavaisuutta ja kykyä leikkiä. Päästäkseen mukaan leikkiin lapsi voi käyttää monenlaisia tapoja

aikaisempien kokemuksiensa, ominaisuuksiensa ja taitojensa mukaan. Nykyisin lapsuuden lyhentymisen myötä leikki on uhattuna ja leikit loppuvat liian varhain. Monien lapsien leikkimiskykyä rajoitetaan ja heiltä puuttuu mahdollisuus leikkimiseen. Leikkimaailma on köyhtynyt. Lapset eivät aina osaa leikkiä, vaan riehuvat, eivät keskity ja käyvät ylikierroksilla. Monet leikit ovat television tuomia leikkejä, jotka ovat yksipuolisia, väkivaltaa sisältäviä ja joissa ei jää tilaa mielikuvitukselle. (MLL.)

Nyky-yhteiskunnassa vanhuksia kohdellaan yhtenäisenä massana ja vanhuutta lähestytään helposti monin stereotyyppisin määritelmien. Usein vanhuk-
sia pidetään passiivisena väestöryhmänä. Vanhuus herättää meissä monenlaisia tunteita, mielikuvia, ajatuksia ja näkemyksiä – myös outoutta, hämmennystä, pelkoa, jopa uhkaa, joka näkyy myös kielenkäytössämme. Sellaiset sanat kuin ”vanhus”, ”vanhuus” ja ”vanheneminen” ovat poissa ja tilalle ovat tulleet ”ikäntyminen”, ”seniori”, ”ikäihminen” ja ”neljäs ikä”. Vanhuus on kuitenkin hyvin yksilöllinen kokemus ja kukin vanhenee omalla ainutlaatuisella tavallaan. (Siltala 2013, 8-9.)

Onnistuvalla ikääntymisellä on yksilölle merkityksen lisäksi monitahoiset vaikutukset kaikkiin yhteiskunnan rakenteisiin ja erityisesti sosiaali- ja terveystal-
veluiden käyttöön ja kustannuksiin. Ikääntyminen ja ikääntyneet eivät ole, eivätkä saa olla, yhteiskunnallinen ongelma. Jos ikääntyneitä tarkastellaan vain taakkana, on vaarana, että vanhempien ihmisten arvostus heikkenee ja sukupolvien välinen kunnioitus ja yhteenkuuluvuus vähenevät. Ikääntyneet ovat osa rikasta elämää ja monimuotoista yhteiskuntaa. Ikääntyvien toimintakykyä ylläpitävä toiminta yhdistettynä varhaiseen puuttumiseen ennaltaehkäisee ongelmien kasautumista ja samalla siirtää hoidon ja palvelujen tarvetta tulevaisuuteen. Ehkäisevien ja kuntouttavien työmenetelmien sekä uudentyötyppisten palveluiden toteutumiseksi nykyiset palvelurakenteet vaativat päivittämistä. (Eloranta & Punkanen 2008, 7.)

2.2 Terhokerhojen perustaminen

Terhokerhot perustettiin osana kolmevuotista Koko Suomi leikkii -hanketta vuosina 2014-2016. Koko Suomi leikkii -hankkeen sisältöpohjan suunnitteli lastenpsykiatrian professori Tuula Tamminen, jonka mukaan leikki on kaiken

luovuuden ja tunne- sekä vuorovaikutustaitojen perusta, avain tunteiden ja käyttäytymisen hallintaan. Hankkeen rahoitti Suomen Kulttuurirahasto ja sen toteuttivat Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen Punainen Risti sekä joukko vapaaehtoisia toimijoita. Terhokerhoja perustettiin kaikkiaan 321 kappaletta, 251 kunnan alueelle. Terhokerhot saivat nimensä Suomen Kulttuurirahaston tunnuksesta, jossa on tammi ja terhoja. (Kleimola 14.2.2017.)

2.3 Terhokerho ympäristönä

Terhokerho on esimerkki mahdollisuudesta ja uudesta toimintatavasta tarjota kohtauspaikka eri-ikäisille ihmisille ja edistämään lasten ja ikä-ihmisten kohtaamista. Sukupolvien yhteys on oleellinen osa ihmisen elämää. Siinä elämisen koko kirjo on luonnollisella tavalla läsnä. Se antaa nuoremmalle polvelle mahdollisuuden hahmottaa oman paikkansa osana suurempaa kokonaisuutta – avalla ikkunoita menneeseen ja tulevaan. (MLL.)

Terhokerhoissa leikitään, pelataan, askarrellaan, retkeillään, lauletaan tai ollaan vaan ja jutellaan, sen mukaan, mitä osallistujat ovat yhdessä suunnitelleet. Terhokerhot ovat maksuttomia ja kaikille avoimia. Terhokerhoihin ei tarvitse ilmoittautua etukäteen. Terhokerhojen tavoitteena on tarjota kohtaamispaikka, jossa lapset, eläkeläiset ja muut aikuiset voivat tavata, leikkiä ja viettää kiireetöntä aikaa yhdessä. Terhokerho toiminta rakentaa siltaa sukupolvien välille ja vähentää yksinäisyyttä. Lapset ja leikki tuovat iloa elämään, sekä harjoittavat motoriikkaa ja ylläpitävät terveyttä. Terhokerhoissa yhdistyvät ikääntyvien toimintakykyä ylläpitävä toiminta sekä varhainen puuttuminen, syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja sukupolvien välisen yhteenkuuluvuuden ja kunnioituksen edistäminen. Terhokerhoissa ideana onkin ollut löytää molemmille sopiva yhdistävä toimintamuoto, joka mahdollistaisi mahdollisimman matalan kynnyksen osallistumiseen ja kiireettömän yhdessäolon sukupolvien välillä. Terhokerhoissa voidaan yhtenä esimerkkinä opetella perinneleikkejä tai keskustella millaista oli ennen vanhaan ja kuulla millaista on nyt. (Terhokerho Käsikirja 2017.)

2.4 Inkeröisten Terhokerho

Inkeröisten Terhokerho kuului Leikkilähetti Piia Kleimola alueeseen, joka oli Kaakkois-Suomen piiri, Kymenlaakso, Etelä-Karjala ja Etelä-Savo. Edellä mainituilla alueilla Terhokerhon toiminta-alueena oli 29 kuntaa ja näillä alueilla aloitti 50 Terhokerhoa sekä lisäksi toteutettiin useita kymmeniä erilaisia leikki-tapahtumia. (Kleimola 14.2.2017.)

Inkeröisten Terhokerhoon osallistuivat Inkeröisten päiväkodin 3-5 vuotiaat lapset sekä Hyvinvointiasema Sarastuksen 70-85 vuotiaat ikäihmiset sekä muut vapaaehtoiset kuten opiskelijat ja ohjaajat. Inkeröisten Terhokerho tapaamiset oli sovittu Hyvinvointiasema Sarastuksen ja Inkeröisten päiväkodin välillä etukäteen. Inkeröisten Terhokerhoa pidettiin kuukausittain joka toisena tiistaina. Inkeröisten Terhokerhoon osallistuneiden ikähaarukkaa ei määritelty etukäteen, vaan toimintaan osallistuminen oli vapaaehtoista ja kaikille avointa. Inkeröisten Terhokerhoa pidettiin pääosin Hyvinvointiasema Sarastuksen tiloissa Inkeröisissä vuosina 2014-2016. Inkeröisten Päiväkoti sijaitsee tien toisella puolella muutaman sadan metrin päässä Hyvinvointiasema Sarastuksesta, joten matka Terhokerhoon ei ole pitkä. Inkeröisten Terhokerhoa vetivät vapaaehtoiset opiskelijat ja toisinaan päiväkodin lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat sekä Sarastuksen ohjaaja, jotka suunnittelivat ohjelmaa tai esityksiä.

3 SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY

Sosiaaliseen toimintakykyyn voidaan katsoa kuuluvaksi luonnollisen vuorovaikutuksen, läheisyyden, kyvyn huolehtia itsestään, tietoisuuden oikeuksista ja osallisuuden yhteisölliseen elämään. Toimintakyvyn kokonaisuudessa sosiaalisuuteen liitetään ihmisen osallisuus, yhteisöllisyys, muiden kanssa toimiminen ja yhteisöllinen sekä yhteiskunnallinen rooli. Sosiaaliseen toimintakykyyn kuuluu myös taloudelliset, tekniset ja kulttuuriset tekijät. Sosiaalista toimintakykyä voi edistää tukemalla ihmissuhteita (yhteydenotot, tapaamiset, omaisten ja läheisten kanssa tehtävä yhteistyö), järjestämällä vertaistukea, osallisuutta (mitä ympäristössä, paikkakunnalla ja maailmalla tapahtuu, mitä uutisissa kerrotaan) ja yhteisöllisyyttä (yhdessä tekeminen, yhteistoiminnan järjestäminen) tukemalla. (Suvikas, Laurell & Nordman 2007, 88-97.)

Opinnäytetyössä keskeisiksi teoreettisiksi käsitteiksi nousevat sosiaaliset taidot, leikin merkitys, luova- ja viriketoiminta, vuorovaikutus, osallisuus ja yhteisöllisyys, sosiaalipedagogiikka ja ryhmänohjaustaidot. Nämä liittyvät ja tulevat esille Terhokerhojen toiminnassa.

3.1 Sosiaaliset taidot

Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät vauvasta lähtien. Lapsen syntymän jälkeinen äiti-lapsisuhde luo perustan sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Onnistumisen kokemukset ja tyydytyksen tunteet, jotka kumpuavat hyvästä äidin ja lapsen vuorovaikutussuhteesta, antavat hyvät edellytykset lapsen vahvan itsetunnon kehittymiseksi ja positiivisen luottavaisen minäkäsityksen rakentumiseksi. (Parkkinen & Keskinen 2005, 5.)

Sosiaalisia taitoja harjoitellaan myös päiväkodissa. Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen ja kulttuurien moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitallanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Varhaiskasvatuksen yhteistyö lähiympäristön toimijoiden kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja siinä toimimista. Tehtävää lähestytään lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden, eettisen ajattelun, eri katsomusten ja median näkökulmasta. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Itsesäätelyn ja tunteiden säätelyn taidoille pohjaavat sosialisointitaidot. Nämä taidot opitaan yleensä ennen kouluikää. Sosialisointiprosessilla tarkoitetaan prosessia, jossa lapsi oppii säännöt ja lainalaisuudet, minkä mukaan muiden kanssa toimitaan ja ollaan vuorovaikutuksessa. Ihmisten sisäisiä tiloja,

enemmän kuin ulkoista käyttäytymistä, vihjeinä käyttäen opimme lukemaan toisten tunteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Samassa kehitysvaiheessa luodaan käsitys itsestämme; millainen ihminen olen nyt, olin ennen ja millainen tulen olemaan. Tässä prosessissa ympäristön merkitys sosiaalisaation ja tunteiden säätelyn oppimisessa on suuri. Sosiaalisen ympäristön tuki on merkittävä ennustava tekijä psyykkisen terveyden osalta. Sosiaalinen tuki auttaa selviytymään paremmin stressistä. Sen sijaan koettu yksinäisyys ja ulkopuolisuuden tunne ennustavat usein masennusta. (Myllyviita 2016, 37-38.)

Sosiaaliset suhteet sukupolvien välillä voivat olla haastavia toteuttaa. Lapset joilla ei ole tiivistä suhdetta omiin isovanhempiin, voivat nähdä vanhukset jopa pelottavina. Vanhustenhuollon laitostumisen myötä myös isovanhempien kontaktit lastenlapsiin voivat olla vähäiset. Sukupolvien väliset suhteet ovat kuitenkin tärkeitä, koska sitä kautta saadaan juuret, opitaan oma kulttuuri, arvostus ja moraalikäsitykset sekä toisaalta pysytään maailmanmenossa mukana.

3.2 Leikin merkitys, luova- ja viriketoiminta

Leikki kuuluu lapsuuteen ja sen kautta lapsi oppii ja opettelee monia tärkeitä taitoja. Leikki on välttämätöntä lapsen emotionaalille, sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle. Leikkiessä kehittyvät kieli, syy-seuraus ajattelu, joustava yhdisteleminen, luova ajattelu, ongelmanratkaisutaito ja kyky erottaa ulkoinen todellisuus leikistä. Leikki voi parantaa lapsen luottamusta omiin kykyihin ja lisätä itseensä luottamusta. Esineiden käsittelyä, erilaisia toimintatapoja, yhteistoimintaa, sääntöjä ja tunteiden säätelyä opitaan myös leikin kautta. Leikin kautta oma minäkuva selkiintyy, lapsi oivaltaa uusia asioita itsestään ja oppii uusia näkökulmia. Leikki opettaa ymmärtämään sosiaalista vuorovaikutusta, moraalialia ja arvoja sekä vastaanottamaan empatiaa toisilta leikkijöiltä. (MLL.)

Päivähoidossa olevat lapset oppivat leikin kautta oivantamaan lähiympäristönsä tapahtumia ja ilmiöitä. Lapset saavat myös sosiaalisia kokemuksia. Kasvatuksellinen prosessi toimii päivähoidossa leikin kautta. Leikkiä hyödynnetään kasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Toisinaan leikki on kuntoutuksellinen menetelmä, jos lapsella on kuntoutumisen tavoitteita. Esimerkkinä liikuntaleikit, jotka tukevat fyysistä kuntoutusta ja kehittymistä, kuten juoksu-,

taito-, pallo-, voima- ja kiinniottamisleikit. Oppimistehtävät voidaan toteuttaa leikkitehtävinä, jolloin lapsia kasvatetaan myös osallisuuteen ja työhön. (Suvikas ym. 2007, 185.)

Terhokerhoissa toiminta on monipuolista. Erilaiset leikit harjoittavat muistia, karkea- ja hienomotoriikkaa sekä pitävät yllä mielen vireyttä. Usein leikki ajatellaan lasten oikeudeksi; YK:n Lasten oikeuksien sopimuksessakin leikki mainitaan. Leikki kuuluu kuitenkin myös aikuisten elämään. Leikeistä saa nauttia ja hakea vastapainoa työlle. Leikki kohentaa hyvinvointia ja tuo aikuisellekin mielihyvän kokemuksia. Tutustumis- tai parileikit keventävät illanistujaisia ja yhteinen leikkituokio piristää työpäivää. Leikki kuuluu elämään, aivan kuten syöminen, nukkuminen ja hengittäminen. "Emme lopeta leikkimistä sen johdosta, että vanhenemme - vanhenemme, koska lopetamme leikkimisen." Herbert Spencer. (MLL.)

Viriketoiminta on ihmistä aktivoivaa toimintaa, jonka tavoitteena on aktivoida muistia, havainnointia ja keskittymistä. Viriketoiminta antaa sisältöä elämään, ylläpitää henkistä vireyttä sekä tarjoaa kokemuksia ja tunteita, yhdessäolon riemua ja iloa. (Kähäri-Wiik, Niemi & Rantanen 2006, 50.)

Luova toiminta on toimintakykyä tukevaa ja ylläpitävää toimintaa sekä mahdollistaa monenlaisten taitojen harjoittamisen. Luovan toiminnan kautta voi tutkia tunteitaan ja kokemuksiaan, esimerkiksi muistoja, toiveita ja pelkojaan. Luova toiminta on arvokasta sellaisenaan. (Hallilainen, Mönkäre, Nukari & Froder 2014, 123.)

Virike- ja luovan toiminnan sekä leikin kautta syntyy tunteita ja kokemuksia. Tunteet syntyvät ihmisen ja ympäristön yhteisvaikutuksesta. Eri tilanteissa koettuihin tunteisiin vaikuttaa ihmisen tapa havainnoida ja arvioida tilannetta ja hänen oma persoonansa. Tunteiden syntyminen on merkki siitä, kuinka tärkeä asia tai tilanne on henkilökohtaisesti ja mitä se merkitsee ihmiselle. Tunteet liittyvät myös motiiveihin ja voivat olla muuttuvia. Tunteet auttavat pysymään toimintavireessä ja pääsemään haluamaamme päämäärään. Ekmanin mukaan (1992) perustunteisiin kuuluva mielihyvän tunne liikuttaa ihmistä kohti asioita. Mielihyvän tunne auttaa myös palautumaan stressitilasta. Suru puolestaan hidastaa ihmisen toimintaa. Tiedon käsittely ja liikkuminen hidastuvat

ihmisen surressa. Surun ilmaiseminen lisää muiden ympärillä olevien ihmisten myötätuntoa ja edesauttaa ihmisen mahdollisuutta saada apua muilta ihmisiltä. (Myllyviita 2016, 19-23.)

Ihmiset säätelevät toistensa tunteita syntymästä alkaen. Sosiaalisissa tilanteissa tunteita tarvitaan auttamaan meitä tunnistamaan omia tarpeitamme ja omaa arvomaailmaamme. Tunteiden avulla voimme saada sitä, mitä sillä hetkellä tarvitsemme ja tunteet toimivat myös kommunikoinnin välineinä sosiaalisissa suhteissa. Tunteiden rooli kommunikoinnissa on merkittävä. Ilman sosiaalisia suhteita, ei olisi mm. häpeän, mustasukkaisuuden, kateuden tai nolostumisen tunteita. (Myllyviita 2016, 36.) Tunnetaidot ovat kykyä tunnistaa ja ymmärtää omia ja muiden tunteita sekä rakentavasti ilmaista ja purkaa tunteita. Tunteet voivat toimia viesteinä, jotka kertovat meille jotain itsestämme ja auttavat ymmärtämään itseämme ja toimintaamme sekä muita ihmisiä. (Suvikas ym. 2007, 101.)

3.3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutustaidot tarkoittavat kykyä ja halua vaihtaa ajatuksia, mielipiteitä, kokemuksia tai tekoja toisten kanssa ja yhdessä toimimista. Vuorovaikutuksessa keskeistä on vastavuoroisuus, jolloin kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan. Aina ei tarvita suuria tekoja, toista tukeva ilmaisu sekä pienetkin eleet ovat riittäviä. Kannustavat ja rakentavat tunteet ovat yhtä tärkeitä oman itsensä kuin toisten kanssa. Vuorovaikutus on vastavuoroisuutta ja itsekriittisyys tai kielteinen käytös itseä kohtaan peilaantuu helposti myös toisiin. Kielteisiä tunteita ja malleja voi oppia huomaamaan ja näin ollen korvaamaan myönteisimmillä ja rakentavammilla vaihtoehdoilla. (Mielenterveysseura.)

Nykyisin lapset kasvavat kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten-, vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kesken edellyttää oman sekä muiden kulttuurien ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämistä ja kunnioittamista. Opetushallituksen laatiman valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, yksi varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Ikäihmiselle dialoginen vuorovaikutussuhde merkitsee osallisuutta ja välittämistä. Hän saa tuntea arvostusta, luottamusta ja toivoa. Dialogissa läsnä olemisen taito on tärkeintä. Subjektius ei ole itsekkyyttä tai toisen yltiöpäistä huomioonottamista, vaan toimintaa ihmiseltä ihmiselle. Subjektius tarkoittaa sitä, että ihminen määrittelee itse itsensä. Subjektius on yksilön itsetietoista toimintaa, ja se toimii yksilön sosiaalisena todellisuutena. Subjektisuuden kokemiseen liittyy selkeästi dialogisuus. Sosiaalista toimintakykyä voidaan siis vahvistaa ja tukea dialogisuudella, joka pohjautuu subjektius -ajattelulle. Tällöin työntekijä antaa arvon niin ikäihmiselle kuin itselleenkin. (Eloranta & Punkanen 2008, 134-135.)

Tunnusomaista onnistuneelle dialogille ovat läsnä oleva ja eläytyvä kuuntelu, arvostaminen, joka näkyy kuuntelemis- ja puhetavasta, ääneen sanominen, toisen ajatusten toistaminen ja täsmentäminen, usean eri viestikanavan käyttö (piirretty, kirjoitettu ym.), ajan ja tilan antaminen sekä positiivinen tunnelmankenttä. Kuulemisen merkitystä dialogissa, kuvaa runo vanhasta viisaasta pöylöstä: "Vanha viisas pöllö eli tammipuussa. Mitä enemmän hän näki, sitä vähemmän hän puhui. Mitä vähemmän hän puhui, sitä enemmän hän kuuli." (Suvikas ym. 2007, 112-113.)

3.4 Osallisuus ja yhteisöllisyys

Lapsen oikeuksien sopimuksen hengessä osallisuus tarkoittaa lapsikansalaisten ja julkisen vallan (aikuiset) yhteisöjen välistä suhdetta sekä lasten mahdollisuutta vaikuttaa näiden yhteisöjen toimintaan. Lisäksi osallisuus tarkoittaa lapsen oikeutta esittää näkemyksiään vapaasti epämuodollisissa tilanteissa, kuten perhe-elämässä ja harrastuksissa. Lasten osallistuminen heitä koskeviin

asioihin ja päätöksiin, on haastavaa ilman aikuisten mahdollistamaa kommunikatiota ja opittuja vuorovaikutustaitoja. Osallisuutta voi harjoitella monissa erilaisissa ympäristöissä. Alle kouluikäiset lapset harjoittelevat usein vielä itsensä ilmaisemista. Lapsen oma taitotaso toimia omassa asiassaan vahvistuu osallisuuden ja lasten määräysvallan lisääntymisen myötä. Osallisuuden kokemus vahvistaa itseluottamusta ja antaa mahdollisuuden sekä tunteen siitä, että asioihin voi itse vaikuttaa ja omalla toiminnalla on merkitystä. (Pajulammi 2014, 138, 239.)

Yhdessä toimimiseen tarvitaan sekä osallistumista että yhteistyökykyä. Joukkoon osallistuminen perustuu toisten paikan ja roolin ymmärtämiseen ja luottamukseen, että tulee itse ymmärretyksi. Osallisuus liittyy tunteeseen siitä, että itsellä on oma paikka yhteisössä. Yhteenkuulumisen kyky edellyttää yhteisöltä ja toisilta ihmisiltä hyväksyvää ja mukaan ottavaa asennetta. Luottamuksen ohella tarvitaan myös kykyä sovittaa yhteen erilaisia näkemyksiä. Vuorovaikutus ei tapahdu aina sanojen välityksellä. On lukuisia muitakin tapoja olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kaikki toisten kanssa tapahtuva toiminta on vuorovaikutusta, esimerkiksi ryhmässä musisoiminen, lasten leikit, tai kaupassa, virastossa ja lääkärissä asioiminen. Aito kohtaaminen ja lämmin arvostava vuorovaikutus toisten kanssa kohottaa mielialaa ja lisää toiveikkuutta. (Mielenterveysseura.)

Terhokerhot edistävät omalla toiminnallaan yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys on ihmisen tarpeessa, halussa ja mahdollisuudessa tulla enemmän kuin mitä hän on yksin. Yhteisön sosiaalista toimintaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta suunnitelmallisesti käyttämällä voidaan pyrkiä myös hoidollisiin tavoitteisiin. Jokainen saa olla oma itsensä, jollei vahingoita toisia. Yhteisöllisyyteen liittyy avoimuus, välittömyys ja aitous sekä demokratia, joka ei kuitenkaan ole itsetarkoitus. (Eloranta & Punkanen 2008, 135.)

Yhteisöllisyyden mahdollisuus ja muutokselle altistava vaikutus piilee siinä, että yhteisöön liittyvä yksilö omaksuu yhteisön normit ja arvot, joista tulee osa hänen identiteettiään ja sisäistettyjä voimavarojaan. Yhteenkuuluvuuden tunne ja yhdessä tekemisestä koitua ilo luovat turvallisuutta ja lisäävät elämän hallittavuuden kokemusta. Lopputulos on lisääntynyt hyvinvointi ja luottamus siihen, että elämä kantaa vaikka välillä olisi vaikeitakin aikoja. Sosiaalisen

tuen kautta jäsenet saavat vastustusvoimavaroja, jotka auttavat yksilöä tai ryhmää hallitsemaan stressiä. (Kumpulainen 2004.)

3.5 Sosiaalipedagogiikka ja ryhmänohjaustaidot

Koistinen -lehdessä julkaistussa sosiaalipedagogiikan teemanumerossa kirjoitetaan, että sosiaalipedagogiikka tarkoittaa ajattelua ja toimintaa, jossa pedagogisin keinoin pyritään ennaltaehkäisemään sosiaalista syrjäytymistä ja huono-osaisuutta sekä lievittämään ja auttamaan sosiaalisia ongelmia. Sosiaalipedagogiikassa auttamismenetelmänä korostetaan vuorovaikutusta, jolla dialogia (vastavuoroista suhdetta) ymmärretään ja jossa dialogin osapuolet edistävät toisissaan muutosta ja vaikuttavat toisiinsa. Osapuolet kohtelevat toisiaan tasavertaisina kumppaneina kunnioittaen toisiaan ja toistensa itsemääräämisoikeutta. (Peni, Nurmi & Jaatinen 2000.)

Sosiaalipedagogisen toimijan (esim. sosiaali- ja terveysalalla työssä toimiva henkilö) rooli on helpottajana, innostajana, kasvattajana, tukijana, kasvatuksellisten ja sosiaalisten muutosten edistäjänä, epävirallisen ja virallisen ”järjestelmän” välimaastossa toimivana ja tulkkina eri kulttuurien välillä. Sosiaalipedagogisessa toiminnassa toteutuvat periaatteina myös itseapuun auttaminen ja yksilön tai yhteisön itsekasvatuspotentiaalin vahvistaminen. Yksilöltä odotetaan itsetietoista yhteiskunnan jäsenyyttä, kriittisen ja vastuullisen suhteen luomista siihen yhteiskuntaan, jossa elää ja johon kuuluu. Ihmisiä kannustetaan osallistumaan, kehittämään itseään ja ottamaan vastuuta itseltään. (Peni, Nurmi & Jaatinen 2000.) Sosiaalipedagogista toimintaa Terhokerhoissa ohjaavat mm. vapaaehtoiset ohjaajat, opiskelijat sekä toimintapaikan henkilökunta.

Ryhmän ohjauksessa ryhmän ohjaajan taidot voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat reaktio-, vuorovaikutus-, ja toimintataidot. Reaktiotaitoja tarvitaan yksilöiden ja ryhmän tarpeiden ja toiminnan ymmärtämisessä. Reaktiotaidoiksi luetaan esimerkiksi aktiivinen kuuntelu, selventäminen, toistaminen, tiedon jakaminen ja kokoaminen sekä empatia. Vuorovaikutustaitoja ovat tasapuolisuus, yhdistäminen, estäminen, tukeminen, rajoittaminen sekä yksimielisyyden ja työyhteyden rakentaminen. Nämä taidot ovat ryhmätaitojen ydin, joiden avulla ohjaaja tukee ryhmäläisiä vuorovaikutukseen. Toimintataitoja ovat

esimerkiksi mallin antaminen, prosessin havainnointi, tavoitteiden asettaminen ja niihin sitoutuminen ja oman kokemuksen mukaan tuominen muiden vahvuuksien esiin nostamisen ohella. Toimintataitojen avulla ohjaaja rohkaisee ryhmäläisiä ilmaisemaan itseään ja auttaa heitä hankalissa tilanteissa, esimerkiksi vaikeiden kokemusten ja tunteiden käsittelyn yhteydessä. (Vilèn, Leppämäki & Ekström 2008, 280-281.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Rajaan tutkimukseni tilaajan toiveesta koskemaan ainoastaan Inkeröiden Terhokerhoa. Inkeröiden Terhokerhoa ei ole tutkittu aiemmin. Tutkimus toteutui kesän 2017 aikana. Tutkimuseettisistä syistä, jotka tulivat suunnitteluseminaarissa esiin, en tutki Inkeröiden Terhokerhoa järjestävän tahon tai Inkeröiden päiväkodin aikuisten näkemystä. Tutkimuksen tarkoituksena oli alun perin tutkia aihetta myös lasten näkökulmasta, tekemällä ryhmähaastattelu Inkeröiden Terhokerhoon osallistuneille lapsille. Lasten näkökulma ja lapset ovat oleellinen osa Terhokerhotoimintaa ja ikään kuin sisäänrakennettuna aiheeseen, yhtä lailla kuin ikäihmiset. Lasten näkökulma Terhokerhoon osallistumisesta jää pois tästä tutkimuksesta, koska tutkimusluvan saaminen viivästyi syyskuun alkuun. Valmistumisaikataulustani johtuen, joka on marraskuussa 2017, en olisi enää ehtinyt tehdä lapsille ryhmähaastattelua ja analysoida lasten vastauksia. Lisäksi elämäntilanteestani (vauvan laskettu aika 17.11.2017) johtuen, jatkan tutkimusta ainoastaan ikäihmisten näkökulmasta. Näin toimien aikataulu ei veny mahdottomaksi ja tutkimus on mahdollista saattaa osaltaan valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

4.1 Muut tutkimukset

Paikkakuntakohtaisesti Terhokerhoihin liittyen on tehty paljon tutkimuksia eri aiheista. Nostan esiin kolme aiempaa opinnäytetyötä, joissa on tutkittu Terhokerhoa eri näkökulmista.

Henna Joffel ja Anna-Maria Lantta tutkivat huhtikuussa 2017 opinnäytetyössään leikin merkitystä Kuusankosken Terhokerhossa. Tutkimuksen tulosten perusteella leikillä oli suuri merkitys yhteisöllisyyden rakentajana Terhoker-

hossa. Leikin kautta vuorovaikutus oli ollut helpompaa eri-ikäisten ja eri asenteisten ihmisten välillä. Haasteena oli ollut yhteisen toiminta-ajan sopivuus ja toisaalta sijainti. Terhokerhoa pidettiin Kuusankoskella mm. Kettumäen museoalueella, johon oli ikäihmisillä jyrkän mäen takia hankala pääsy. Vuorovaikutuksessa oli havaittu haasteita (mm. kehitysvammaisuus, ikäihmisen huono kuulo ja heikentynyt toimintakyky). Kuusankosken Terhokerhoon osallistuivat vanhemmat lastensa kanssa, jolloin vanhemmat olivat rohkaisseet lapsiaan vuorovaikutukseen. (Joffel & Lantta 2017.)

Sukupolvien välistä kulttuuriperinnön siirtymistä tutkivat Eveliina Heinonen, Marika Järvenpää ja Iida Pajukangas Tampereen ammattikorkeakoulusta opinnäytetyössään vuodelta 2015. Siinä suurimmaksi haasteeksi vuorovaikutukselle havaittiin lasten vähäinen määrä Terhokerhossa. Tässä tutkimuksessa havaittiin ikäihmisillä olevan vahva motivaatio kertoa vanhoja asioita ja osallistua toimintaan. Kuitenkin todettiin kerhoon osallistuvien ikäihmisten ja lasten arjen olevan niin kaukana toisistaan, että kerhon toteutuminen oli vaikeaa. Heidän tutkimuksessaan todetaan, että Terhokerhon järjestäminen muualla kuin palvelutalossa sekä toisenlainen markkinointi toisi enemmän osallistujia. Myös vähäisempi ohjaus nähdään mahdollisuutena luonnollisemman vuorovaikutuksen syntymiselle. (Heinonen, Järvenpää & Pajukangas 2015.)

Terhokerhon vaikutuksesta ikäihmisten ja koko palvelutalon arkeen tutki Jonna Mytkäniemi opinnäytetyössään vuonna 2016. Hänellä oli tutkimuksessa mukana neljä palvelutaloa, joista hän oli haastatellut yhtä henkilökunnan jäsentä kustakin palvelutalosta. Tuloksissa ilmenee, että ikäihmisten toimintakyky ei ole vaikuttanut Terhokerhoon osallistumiseen, henkilökunta pitää Terhokerhoa tärkeänä toimintamuotona ja Terhokerho on koettu mielekkäänä toimintana palvelutalossa. Järjestäminen ei ole myöskään vaatinut palvelutalon henkilökunnalta lisätunteja tai -resursseja työhön. Merkityksellisyyden ikäihmisten arkeen Terhokerhossa, ovat tuoneet lapset, joiden toiminnan kautta he ovat voineet kokea elämän jatkumisen. (Mytkäniemi 2016.)

4.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Inkeröisten Terhokerhon merkitystä sukupolvien välisessä kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa ikäihmisten silmin. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, onko Terhokerhotoiminta tai muu samankaltainen toiminta tarpeellista.

Tutkimuskysymyksiäni ovat: Miten Terhokerho tukee sukupolvien välistä vuorovaikutusta? Mitä Terhokerho tuo osallistujien elämään? Koetaanko Terhokerho hyväksi/tarpeelliseksi toiminnaksi?

4.3 Tutkimusmenetelmä

Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus on nimensä mukaisesti tutkimusta, jossa tutkimusaineisto on verbaalista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on aineiston teoreettinen edustavuus, eli aineistossa tulee olla esillä tutkimusongelman kannalta olennaiset piirteet. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen, käsittely ja analyysi loittuvat toisiinsa. (Uusitalo 1999, 79-80.)

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuvata todellista elämää. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä paljastaa tai löytää tosiasioita, jo olemassa olevien totuusväittämien oikeaksi todentamisen sijaan. Tutkimuksessani ilmenee piirteitä, jotka ovat tyypillisiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tiedon keruun elementtinä on ihminen. Tieto kerätään laadullisia metodeja käyttäen, kuten ryhmähaastattelulla ja kyselylomakkeen ja tekstin analysoinnilla. Kohdejoukko on valittu tutkimuksen tarkoitusta varten. Tapaukset käsitellen ainutlaatuisena ja tulkiten myös aineiston vastaukset sen mukaan. Tutkimussuunnitelma on muotoutunut tutkimuksen etenemisen mukaan ja olosuhteiden muutosten myötä myös suunnitelmia on muutettu, jotta tutkimus toteutuu joustavasti. Tutkimuksessa olen käyttänyt kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto on koottu luonnollisessa tilanteessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 153-155.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen myötä monet sellaiset tiedonkeruutavat ovat yleistyneet, joissa pyritään ymmärtämään toimijoita heidän itsensä tuottamien kertomusten, muistelujen ja tarinoidensa avulla. Tutkittavia voidaan ohjata tietoisesti muistelemaan joitakin tapahtumia ja pyytää kuvailemaan niitä kirjallisesti tai haastattelun muodossa. (Hirsjärvi ym.2001, 205-206.) Tässä tutkimuksessa kysely on strukturoitu kysymyslomake, mutta siinä oleviin kysymyksiin vastaaminen vaatii muistelua Terhokerhotapahtumista, jotka ovat loppuneet noin seitsemän kuukautta sitten kyselyn täyttämisen ajankohtaan mennessä.

4.3.1 Aineiston keruu

Aineiston keruun aloitin, saatuani tutkimusluvan Kymijoen Hoiva ry:ltä. Tämän jälkeen otin yhteyttä Hyvinvointiasema Sarastuksen ohjaajaan, jonka kanssa sovimme, että tulen kertomaan opinnäytetyöstäni sekä tutkimuksesta Terhokerhoon osallistuneille ikäihmisille. Jätin Sarastuksen ilmoitustaululle tiedotteen asiasta ja ajankohta ilmoitettiin myös Sarastuksen omassa viikko-ohjelmassa, aiheena Terhokerhon jälkipuinti. Tässä tilaisuudessa oli mahdollista samalla täyttää haastattelulomakkeet, kysyä ja keskustella täydentäviä asioita tutkimuksen kysymyksiin liittyen. Aineiston keruu menetelmä tässä tilaisuudessa olisi ollut osin myös ryhmähaastattelu. Laadin kysymysrunгон, jossa aiheet olivat teemoiteltu niin, että ne vastaisivat tutkimuskysymyksiini. Tilaisuuteen ei saapunut yhtään osallistujaa. Näin ollen ryhmähaastattelu jäi kokonaan pois tutkimusmenetelmästä ja jäljelle jäi vain strukturoitu kyselylomake ikäihmisten täytettäväksi. Kvalitatiivinen tutkimus ei välttämättä merkitse läheistä kontaktia tutkittaviin, vaikka usein ehkä niin esitetään. (Hirsjärvi ym. 2001, 181.)

Aineisto koostuu kyselylomakkeen avulla saatavasta tiedosta. Kysely tunnetaan myös survey -tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Englanninkielinen termi survey tarkoittaa sellaisia kyselyyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietyistä perusjoukosta. Jätin kyselylomakkeita saatteineen (liite 1: kysymysrunko; kysymyksiä Terhokerhoon osallistuneille ikäihmisille ja liite 2; saatekirje) Sarastuksen ohjaajalle. Vastausaikaa lomakkeeseen oli kaksi viikkoa. Vastausaika oli sopiva, sillä vastaukset tulivat kaikilta jo vii-

kossa. Kyselylomakkeessa käytin avoimia kysymyksiä, sillä ne antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa, mitä mieltä hän todella on. Haittapuolena avointen kysymysten käytössä kyselylomakkeessa on väärinymmärrysten mahdollisuus ja se, ettei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2001, 180-188).

Vastauksia tuli kuusi kappaletta eli kato ei ollut suuri ja uskon vastaajien olleen Terhokerhoon osallistuneina perehtyneitä aiheeseen, josta kysymykset esitettiin. Osa vastauslomakkeista oli ikäihmisten itse täyttämiä ja osan vastauksista Hyvinvointiaseman ohjaaja oli täyttänyt, lukemalla kysymykset ikäihmiselle ja kirjoittamalla vastaukset, ikäihmisen vastauksen mukaisesti.

4.3.2 Aineiston analyysi

Aloitin aineiston analysoinnin lukemalla kaikki saapuneet vastaukset yksittäin. Tämän jälkeen kirjoitin vastaukset yksittäin sopivan tutkimuskysymyksen alle. Käytin myös värikoodeja eri vastausten ja teemojen erottamiseksi. Vertasin saatuja vastauksia tutkimuskysymyksiini. Kysymyksenä käytin kuinka? ja miten? vastaukset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen kirjoitin kaikki vastaukset vielä kysymysjärjestyksessä paperille eli tein luokittelun vastauksista. Näin ollen oli helpompi erottaa, mikäli vastauksissa oli samankaltaisuutta ja toistuvuutta ja vastaavasti missä kohtaa vastaukset tiettyyn kysymykseen eroavat toisistaan. Laadullisessa aineiston analyysissä on keskeistä luokittelujen tekeminen. Poimin usein toistuvat aiheet ja vastaukset eri teemojen mukaan. Luokittelun jälkeen analysoin esiin nousseita aiheita ja vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2001, 214).

Mekaanista sääntöä analyysitavan valintaan ei ole. Aina ei ole selvää sekään, milloin kerättyä aineistoa aletaan analysoida tai kuka analyysin tekee. Tavallisesti ajatellaan, että aineiston analysointi aloitetaan aineiston keräämisen ja järjestelyn jälkeen. Tämän tyyppinen näkemys tutkimusaineiston analyysistä soveltuu hyvin sellaiseen tutkimukseen, jossa tietoja on kerätty strukturoiduilla lomakkeilla. Tätä analyysitapaa käytän myös opinnäytetyöni tutkimuksen analysoinnissa. Analyysin teon aloitin heti, kun olin saanut vastaukset kyselomakkeeseen. (Hirsjärvi ym. 2011, 208.)

Analysoituani aineiston esitän sen preesensmuodossa. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi esitetään preesensissä, tässä ja nyt, koska preesens viittaa tutkimusmateriaaliin ja kirjoitusajankohtaan, ei ”siihen mitä tapahtui”. Aineisto on kirjoittajalle (ja lukijalle) aina tässä ja nyt. Tarkoituksena on, että aineiston selityksillä olisi yleisempääkin käyttöä ja preesensissä esitetty havaintojen merkitys korostaa sitä, vaikka asiat joita selvitetään, olisivat tapahtuneet aikoja sitten. Preesens on teoreettisen tekstin aikamuoto. (Alasuutari 2011, 297.)

Käytän opinnäytetyössäni tutkimuksen tuloksissa suoria sitaatteja. Sitaattien käytön etuna on, että tekstiin saa vaihtelevuutta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suorien sitaattien käyttö edellyttää sopivan rytmin ja tyylin löytymistä. Sitaattien ollessa ihmisten arkipuhetta, ne poikkeavat tutkimuksen tekijän kirjakielistä. Sovitan kirjakielen tyyllisesti lähemmäs arkikieltä, kuin mikä olisi korrektimpaa puhtaassa teoreettisessa luvussa. Pyrin kirjoittamaan työn kuitenkin tyyllisesti asiallisena tekstinä. Näin vältyn siltä, että ihmisten puhe näyttää naiivilta tieteellisen tekstin lomassa. (Alasuutari 2011, 295.)

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuden arvioinnin lähtökohtana on tulosten ja tiedonkeruun tarkka dokumentaatio ja käsittely. Tiedon tulee olla todenmukaista ja hyödyllistä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Validius merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta. Validiutta tarkastellessa voidaan kysyä sopiiko selitys kuvaukseen eli onko selitys luotettava? (Hirsjärvi ym. 2001, 214.)

Selostan totuudenmukaisesti tutkimuksen kaikki vaiheet ja kerron mahdollisimman avoimesti opinnäytetyöprosessin etenemisestä. Noudatan vaitiolovelvollisuutta ja eettisiä toimintatapoja. Otan humanin ja kunnioittavan kohtelun näkökulmat huomioon opinnäytetyöprosessin kaikissa vaiheissa, joka kohdistuu ihmisiin liittyvään tutkimustyöhön. Aineiston keräämisessä otan huomioon muun muassa anonyymiuden takaamisen, luottamuksellisuuden ja aineiston asianmukaisen tallentamisen. (Hirsjärvi ym. 2001, 27.)

Tutkimustulosten analysointi ja tutkimustulokset on tehty käsittelemällä tiedot yksilöllisesti. Käytän myös samoja sanoja, joita vastauksissa tulee esiin, jotta tulkinnanvara jää mahdollisimman pieneksi. Kaikki tiedot on käsitelty nimettömästi, enkä edes itse tiedä kyselylomakkeisiin vastanneiden nimiä tai sukupuolia.

Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa myös Sarastuksen ohjaajan mahdollinen vaikutus ja läsnäolo lomakkeiden täyttö tilanteessa. En voi tietää onko hän omalla toimellaan vaikuttanut vastauksiin tai vastausten kirjoittamiseen käytettyyn aikaan. Tulosten monipuoliseen käsittelyyn ja näkemykseen vaikuttaa myös se, että tein opinnäytetyön yksin. Havaintojen ja tulosten monipuolisuutta olisi voinut lisätä useamman tekijän läsnäolo.

Kysely toteutettiin noin seitsemän kuukautta sen jälkeen, kun Inkeröiden Terhokerho oli päättynyt. Ikäihmiset joutuivat näin ollen osaltaan muistelemaan Terhokerhon tapahtumia ja toimintoja jälkikäteen, joka on voinut myös vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

5 TULOKSET

Tuloksissa selvitan Inkeröiden Terhokerhoon osallistuneiden kuuden ikäihmisen näkemystä Inkeröiden Terhokerhon vaikutuksesta sukupolvien väliseen kohtaamiseen. Tutkimukseen vastanneet ikäihmiset ovat ikähaarukaltaan 70-85 vuotiaita.

5.1 Ikäihmisten näkökulma Terhokerhon vaikutuksesta sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen

Tutkimuksessa kysyttiin ikäihmisiltä sitä, kuinka usein ikäihmiset tapaavat esimerkiksi omien lastenlasten kanssa. Tällä kysymyksellä selvitettiin taustaa aiemmin teoreettisessa viitekehyksessä mainittua väitettä kohtaan ikäihmisen kokemasta yksinäisyyden tunteesta ja saatiin taustatietoa ikäihmisten sukupolvien välisestä vuorovaikutuksen kokemuksesta ylipäätään. Tutkimuksesta saadut vastaukset tukevat aiemmin kerättyä teorian tietoa tältä osin.

Ikäihmisten vastauksista nousi esiin, että tapaamiset omien lasten, lastenlasten tai lastenlastenlasten kanssa tapahtuu suurimman osan vastanneista mielestä harvoin. Yhdellä vastaajalla ei ollut pieniä lapsia lähipiirissä ollenkaan. Vain yksi vastaaja tapasi kyselyn mukaan lastenlapsiaan melkein joka päivä.

”Muutamana kerran vuodessa”.

”Tapaan aivan liian harvoin mielestäni”.

Osallistuminen Terhokerhoon on ikäihmisten vastausten mukaan tärkeää. Vain yksi vastaajista ei koe Terhokerhoon osallistumista mitenkään erityisen tärkeänä. Osallistumisen tärkeys ilmeni monin eri näkökulmin ikäihmisten vastauksissa. Kysyttäessä miksi osallistumista pidettiin tärkeänä, jos pidettiin, esiin tulevat sukupolvisuuden kokemus, eri ikäisten leikki, vaihtelu, tunteet ja mielelle tuleva hyvän olon tunne. Osallistuminen Terhokerhoon on monelle tärkeän vaihtelun ja mielen virkistykseen lisäksi muutenkin positiivinen ja piristävä kokemus.

”Koin sen tärkeäksi, eri ikäiset leikkivät keskenään.”

”Oli, olin innoissani aina tulossa.”

Terhokerho tukee ikäihmisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Osallistuminen Terhokerhon toimintaan lisäsi vaikutusmahdollisuuksia ja loi ikäihmiselle oman arvostetun paikkansa yhteisössä. Yhdessä tekeminen ja sen tuoma ilo luo turvallisuutta, vaikuttaa elämänhallinnan kokemukseen ja lisää hyvinvointia. Näin ikäihmiset voivat Terhokerhossa lasten kanssa toimiessaan kokea elämän jatkumisen ja olla edelleen aktiivinen osa yhteiskuntaa.

Kysyttäessä ikäihmisiltä heidän näkemystä sukupolvien välisen toiminnan tärkeydestä, käy ilmi, että kaikki vastanneet ikäihmiset pitävät kanssakäymistä ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta lasten ja nuorten kanssa tärkeänä. Tärkeänä pidetään lasten ja nuorten kohtaamista, heidän mielipiteitään ja yhdessä asioiden tekemistä. On tärkeää olla muidenkin kanssa tekemisissä kuin oman ikäisten ihmisten. Tästä voi päätellä, että kanssakäymisellä lasten

kanssa omaa kulttuuriperintöä halutaan siirtää lapsille, kertomalla omasta lapsuudesta ja jakamalla elämäkokemustaan jälkipolville. Lisäksi ikäihmiset pyyvät osana nyky-yhteiskuntaa, saavat tietoa siitä millainen nyky-yhteiskunta on ja mihin se on menossa. Ikäihmisiä kiinnostaa millaisessa maailmassa ”nykylapset” kasvavat ja voivat tuoda esille omaa elämäkokemustaan.

”On tärkeää kohdata nuoriakin, ettei ole vain vanhusten kanssa tekemisissä”.

”Kyllä on, on kiva kuulla lasten mielipiteitä asioista”.

Tulosten perusteella ikäihmiset kokevat, että Inkeröisten Terhokerho on vaikuttanut sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen. Vaikutuksia Terhokerhoon osallistumisesta kuvataan vastauksissa ikäihmisille jääneissä hyvissä muistoissa Terhokerhosta, lasten ihanuutena, lisääntyneenä eri ikäisten kohtaamisena ja muistoissa omasta sukupolvisuuden kokemuksesta. Kaikista vastauksista ei kuitenkaan käy ilmi, miten Terhokerho on vaikuttanut sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen, vaikka sen koetaan vaikuttaneen.

”Varmaan molemmin puolin lisäsi eri-ikäisten kohtaamista.”

”On varmaan opettanut tulemaan toimeen eri ikäisten kanssa.”

Terhokerho tukee sukupolvien välistä vuorovaikutusta säännöllisten tapaamisten mahdollistajana ja tuomalla lapset ja ikäihmiset yhteen. Terhokerhon vaikutus ikäihmisten näkökulmasta eri-ikäisten kohtaamiseen on ollut positiivinen. Terhokerho on lisännyt sukupolvien välistä kohtaamista molemmin puolin. Toiminta tukee ja opettaa vuorovaikutustaitoja sukupolvien välillä.

Vuorovaikutukseen vaikuttaa myös ikäihmisten omat aiemmat kokemukset lasten ja lastenlasten kanssa vietetystä ajasta. Vastauksissa tulee esiin, että aiemmin asuminen samassa ”huushollissa” eri sukupolvien kesken, on ollut myöhemminkin eduksi ihmisten kohtaamisessa. Ikäihmisten vastauksissa tulee esiin ikäihmisen oma sukupolvisuuden kokemus ja oma lapsuus, jota mielellään lähdetään muistelemaan ja jonne vastaukset rönsyilevät. Ikäihmisen kokemus sukupolvien kanssa elämisestä helpottaa vuorovaikutusta Terhokerhossa.

Vuorovaikutusta tukevia tekijöitä Inkeröisten Terhokerhossa, ikäihmisen oman elämäkokemuksen lisäksi, ovat yhteiset leikit, yhdessä tekeminen ja yhteinen ohjattu toiminta sekä ohjaajan läsnäolo. Ohjaajan läsnäolo koetaan vuorovaikutusta tukevana tekijänä. Joffelin ja Lantan opinnäytetyössä vuorovaikutusta edesauttoi lasten vanhempien ohjaus ja rohkaisu, jolla saatiin lapset vuorovaikutukseen ikäihmisten kanssa. Inkeröisten Terhokerhossa ei pääosin ollut mukana lasten vanhempia, koska lapset saapuivat päiväkotiryhmässä lastenhoitajan tai lastentarhanopettajan kanssa. Lastenhoitaja toimi palvelutalon ohjaajan lisäksi vuorovaikutuksen tukijana Inkeröisten Terhokerhossa.

Vuorovaikutuksen haasteita koettiin olevan vähän. Vain yksi kuudesta vastaajasta kokee vastausten perusteella fyysisen haasteen, oman jaksamisen, vaikuttaneen vuorovaikutukseen Terhokerhossa. Tähän on vaikuttanut myös paikka, jossa Terhokerhoa on pidetty. Ikäihmiset viettävät ja kokoontuvat Terhokerhon tiloissa muulloinkin, viettämään yhteistä aikaa. Sukupolvien yhteen saattaminen Terhokerholla on helpompaa, koska Inkeröisten päiväkotia on fyysisesti lähellä Hyvinvointiasema Sarastusta. Inkeröisten Terhokerhon tilajärjestely kuitenkin huomioi hyvin liikuntarajoitteisetkin vanhukset. Tällä saadaan fyysiset haasteet minimoitua. Kohtaamista tukee ennalta sovitut kuukausittaiset päivät, jolloin Terhokerho kokoontuu. Tämä eroaa Joffelin ja Lantan opinnäytetyössä ilmenneestä ikäihmisten fyysisestä haasteesta saapua Terhokerhoon, joka pidettiin jyrkän mäen päälle Kettumäen kansanpuistossa.

Varsinaiseksi haasteeksi vuorovaikutukselle Inkeröisten Terhokerhon ikäihmiset eivät kyselyn tulosten mukaan nosta tai koe lasten ymmärtämistä, vaan sen ajatellaan olevan ohjaajan yhtenä tehtävänä, tulkata lasten sanomia. Ohjaaja myös rohkaisee eri ikäisiä vuorovaikutukseen keskenään.

5.2 Terhokerhon anti ikäihmisten elämään

Vuorovaikutuksen ja kanssakäymisen lisääntymisen lisäksi Terhokerho antoi ikäihmisten elämään myös mielekkyyttä. Kysyttäessä ikäihmisten mielestä Inkeröisten Terhokerhon mielekkäintä toimintaa, leikki nousee suurimman suosion saaneeksi. Neljä vastaajaa kuudesta piti leikkiä parhaana toimintamuotona.

”Askartelu ja leikki.”

”Leikkiminen ja liikunta.”

”Laulu oli mukavaa, liikunta, oli kiva katsella lasten iloa.”

Toisen sijan jakavat tasavertaisesti askartelu ja liikunta. Myös ”mummin näkökulma”, mummin näkökulmasta toimiminen, tulee esiin yhdessä vastauksessa. Uskon mummin roolin omaksumisen lisänneen arvostusta ja luottamusta omaa toimintaa kohtaan joka sitä kautta vahvistaa ikäihmisen tyytyväisyyttä elämäänsä. Tätä tukee myös aiemmin kerätty teoreettinen viitekehys leikin merkityksestä. Leikin myötä ikäihmiset saivat fyysistä ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa. Leikki on myös tärkeää ja nautinnollista iästä riippumatta. Leikki aktivoi myös muistia ja havainnointia ja sekä tuo ikäihmisille mielihyvän kokemuksia. Tätä tulosta tukee teoreettisen viitekehysten lisäksi Mytkäniemen opinnäytetyön tulos siitä, että ikäihmiset kokivat Terhokerhotoiminnan hyvin mielekkääksi toimintamuodoksi.

Kuitenkaan tehtävä toiminta tai aktiviteetti ei ole tulosten perusteella Inkeröisten terhokerhossa se olennaisin juttu, vaan ikäihmisten mielestä kysyttäessä mikä Inkeröisten Terhokerhossa on parasta, viidessä vastauksessa kuudesta tulee esiin yhdessä oleminen, eri ikäisten kohtaaminen ja lapsien kanssa peuhaaminen.

”Yhdessäoleminen.”

”Yhdessä olo.”

Ohjelma ei aina ole molempia osapuolia osallistavaa toimintaa, vaan lapset saattavat laulaa ja ikäihmiset kuunnella. Tulosten perusteella tällainenkin ohjelma koetaan yhtä arvokkaana. Kyselyyn osallistuneiden ikäihmisten vastauksista voi tulkita, että lapsien osallisuutta Terhokerhoon ei korvaa mikään. Lasten kanssa yhdessä vietettyä aikaa pidetään parhaana.

Terhokerhoon osallistuminen herättää ikäihmisissä myös muistoja ja surun tunnetta. Surun tunne tuli esiin omien lapsuusmuistojen myötä. Terhokerhoon osallistuminen tuo mieleen muistot oman sukupolvisuuden ja nuoruuden kokemuksesta. Vastauksista tulee myös ilmi, että lasten seuraaminen ja odotus

lasten saapumisesta tuottaa pääosin hyvää oloa ja iloa. Osallistuminen Terhokerhoon herätti lähes kaikissa vastaajissa positiivisia tunteita. Vain yksi vastaajista ei osannut eritellä millaisia tunteita Terhokerhoon osallistuminen herätti.

”Ihanaa olla yhdessä.”

”Hyvän olon.”

Tulosten perusteella ikäihmisille nousseista tunteista voidaan päätellä, että Terhokerhoon osallistuminen on ollut henkilökohtaisesti merkityksellistä ikäihmiselle sekä ylläpitänyt henkistä vireyttä. Tunteita on sekä noussut mieleen, että niitä on päästy käsittelemään turvallisessa ympäristössä. Uskon ikäihmisten käsittelevän esiin nousseiden tunteiden myötä myös omaa vanhenemisen kokemustaan ja ikääntymistä, joka voi osaltaan tuoda surun tunnetta ikäihmiselle.

Tuloksien mukaan, vaikka omat voimat ja jaksaminen olisi heikkoa, on Terhokerhon anti ikäihmisille kuitenkin kaiken kaikkiaan voimaannuttava kokemus ja tuo piristystä ikäihmisten arkeen. Näin ollen virike- ja luovan toiminnan tavoitteet muistin aktivoimisessa, elämään sisällön antajana ja henkisen vireyden ylläpitäjänä sekä kokemusten ja tunteiden tarjoana täyttyvät ja oma jaksaminen ei poissulkenut Inkeröisten Terhokerhoon osallistumista.

Vastauksista voi tulkita, että toiminnan ohella Terhokerhoon osallistumisen myötä syntyneet tunteet ovat tärkeä osa ikäihmisen elämää. Erilaiset tunteet, muistot ja lasten ihanuus tulevat useissa vastauksissa esiin toistuvasti. Näin ollen myönteisten tunteiden kokeminen Terhokerhossa lisää ikäihmisten voimavaroja ja tuo lisää mielekkyyttä ikäihmisten elämään. Vastausten mukaan lasten odotus ja saapuminen Terhokerhotiloihin on odotettu tapahtuma joka tuottaa iloa, jännitystä ja odotuksen tunnetta. Ikäihmiset ovat saaneet näiden myönteisten tunteiden kautta lisää energisyyttä. Lasten läsnäolo ja yhteinen oleminen piristävät ikäihmisten päivää sekä muutenkin viikkoa.

5.3 Terhokerhon tarpeellisuus

Ikäihmisillä on Sarastuksen tiloissa myös muuta järjestettyä ohjelmaa viikoittain, kuten askartelua, liikuntaa, levyraatia, tuolijumppaa ja tietovisoja. Inkeröisten Terhokerhon toiminta koetaan näistä huolimatta erittäin tarpeelliseksi. Tulosten mukaan Terhokerhomalli juuri nykyisellään on tarpeellinen. Terhokerhon tarve tulee ilmi ikäihmisten vastauksista kysyttäessä heidän näkemystään siitä, tuleeko tulevaisuudessa olla juuri Terhokerhon tyyppistä toimintaa. Neljä kuudesta vastanneesta ikäihmisestä kertoo toivovansa sitä olevan ja pitää sitä tärkeänä.

”Aivan varmasti, on tosi tärkeää.”

”Kyllä, olisi hyvä olla.”

Yksi ei osannut sanoa, onko juuri Terhokerhon tyyppinen toiminta hyvä, mutta ei kuitenkaan pidä sitä ollenkaan pahana ajatuksena. Toinen jätti tähän kysymykseen vastaamatta.

Kysyttäessä, että mikä on huonointa tai haastavinta Terhokerhossa, suurin osa (5/6 vastaajasta) ei osaa nimetä, mikä on haastavinta tai huonointa Terhokerhossa ja vastanneista kaksi kokee, että Inkeröisten Terhokerhossa ei ole ainakaan mitään huonoa. Toinen vastaaja ei muista mikä on huonoa tai haastavaa ja kolmas liittää tähän oman jaksamisen vaikuttavaksi tekijäksi.

”Ei mikään.”

”Ei ainakaan mitään huonoa.”

Ohjaajan joka kertaisen läsnäolon tarpeesta kysyttäessä, kaikki ikäihmiset vastaavat ohjaajan läsnäolon olevan tarpeellista Inkeröisten Terhokerhossa. Ohjaajan tarpeellisuus tulee esiin ikäihmisten vastauksissa lasten ruodussa pitäjänä, lasten sanomien tulkitsejana ja järjestyksen ylläpitäjänä.

”Oletan että on. Homma pysyy hanskassa.”

”Joo, täytyy olla.”

Terhokerhossa ohjaaja on sosiaalipedagoginen toimija, joka toimii helpottajana, innostajana, kasvattajana ja tukijana, pitää lapset ruodussa ja auttaa ymmärtämään lasten sanomia ja toimii tarvittaessa tulkkina sukupolvien välisessä vuorovaikutuksessa. Tuloksien mukaan ikäihmiset eivät koe haasteeksi esimerkiksi oman kuulon heikkenemistä, lasten ymmärtämistä tai toiminnan ”hyvissä rajoissa pysymistä”, joka johtuu nimenomaan ohjaajan läsnäolosta. Näistä syistä ohjaajan tarve koetaan Inkeröiden Terhokerhossa tarpeelliseksi. Ilman ohjaajan läsnäoloa, vuorovaikutus ei olisi niin sujuvaa. Näin ollen yleinen teoretieto sosiaalipedagogisesta toiminnasta ja sen tavoitteista tukee Terhokerhosta saatuja ikäihmisten vastauksia ja tästä tutkimuksesta saatua tietoa. Terhokerhon ohjaaja, sosiaalipedagogisessa monialaisessa yhteistyössä toimiessaan, edistää sekä lasten, että ikäihmisten vuorovaikutuksen tukemista.

Terhokerhotoimintaa ei kukaan vastanneista näe huonona tai liian haastavana. Näin ollen voi päätellä, että Terhokerhon ympäristö, aktiviteetit ja ohjelma ovat kyselyn tulosten mukaan sopivia ikäihmisille. Tutkimuksen tulosten mukaan toimintaa toivotaan lisää. Terhokerhotyyppinen toiminta yhteistyössä päiväkodin lasten ja palvelutalon ikäihmisten kesken, myös ohjaaja mukana olevana, on tulosten perusteella tarpeellinen ja onnistunut konsepti.

6 POHDINTA

Tutkimus osoittaa, että tutkimuksen kohdejoukkona olleet Terhokerhoon osallistuneet ikäihmiset kokevat tapaavansa omia lastenlapsiaan ja lapsiaan liian harvoin tai ilman Terhokerhoa ei välttämättä tapaa lapsia tai nuoria ollenkaan. Kuitenkin he toivovat kanssakäymistä eri ikäisten ja lasten kanssa ja itse Terhokerhossa tapahtuvalla toiminnalla ei ole niin suurta merkitystä kuin olisi voinut kuvitella. Pääasiana on, että lapset saapuvat.

Ikäihmisten Terhokerhossa saama kokemus lasten kanssa toimimisesta on kaiken kaikkiaan positiivinen ja näin edesauttaa tai helpottaa myös myöhemmin tai muussa ympäristössä tapahtuvaa kontaktin ottoa lapsiin ja nuoriin. Vuorovaikutukseen vaikuttaa myös ikäihmisten aiempi elämäkokemus. Mikäli

vastaajalla on kokemusta sukupolvien välisestä asumisesta tai lapsia ja lastenlapsia itsellään, on kohtaaminen lapsien kanssa luontevampaa ja helpompaa.

Terhokerho tuo mahdollisuuden ja luo puitteet sukupolvien kohtaamiseen kaikkien osaamalla tavalla eli leikin ideologiaa käyttäen, vaikka kokemusta ennestään lasten kanssa toimimisesta ei olisikaan. Näiltä osin Terhokerhon toimintamallia ja ohjelmaa voi pitää hyvin suunniteltuna ja erilaisia elämäkokemuksia huomioivana. Osallistuminen toimintaan on vapaaehtoista. Osallistujia oli säännöllisesti melko paljon. Tämä kertoo ikäihmisten kokemasta yksinäisyydenkin tunteesta, halusta olla aktiivisesti läsnä ja toimijoina nyky-yhteiskunnassa.

Tiettyyn sukupolveen kuulumisen vaikuttaa myös ihmisen tapaan olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä yhteisöllisyyden kokemisen tarpeisiin. (Suvikas ym. 2007). Lasten ja ikäihmisten välinen yhteisöllinen toiminta, kuten esimerkiksi Terhokerhoissa tapahtuva leikki, lisää osaltaan sellaisenaan sukupolvisuuden tunnetta ja perinnetiedon siirtymistä, vaikka varsinaista sanallista perinnetiedon siirtymistä ei tapahtuisi.

Terhokerhot ovat toimintakykyä ylläpitävää sekä aktivoivaa toimintaa. Aivan kuten lapset opettelevat emotionaalisia, sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja, ikäihmiset ylläpitävät näitä jo opittuja taitoja Terhokerhossa. Ikäihmisen ikäännytyessä voi luottamus omiin taitoihin vähentyä, mutta Terhokerhossa se voi vahvistua muuttamalla muotoaan mummin tai papan näkökulmaan ja tätä kautta ikäihminen kokee taas arvostusta ja saa uskoa itseensä ja toimintaansa.

Terhokerhot tuovat kokemusta yhteisöllisyydestä ja vertaistuesta. Vastauksissa yhdessä oloa arvostetaan. Vastauksissa tulee esiin omaa lapsuutta ja sukupolvisuutta. Terhokerho tuo lisää arvostuksen tunnetta ikäihmisille ja lisää sukupolvien välistä kunnioitusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vastauksista tulee esiin myös ikäihmisten kokema arvostus ja hyväksyntä lapsia kohtaan. Suhtautuminen lapsia kohtaan on positiivinen kaikissa vastauksissa.

Terhokerhossa osallisena oleminen tuo myös muistoja mieleen ikäihmisten omasta lapsuudesta ja elämästä. Joskus myös surullisia muistoja. Vaikka kielteiset tunteet, kuten suru, ovat kuluttavia tunteita, ne eivät ole johtaneet niin suureen voimattomuuden tai avuttomuuden tunteeseen, että ne estäisivät ikäihmisiä osallistumasta Terhokerhoon. Tähän voi vaikuttaa ikäihmisten omaama elämäkokemus ja opitut tunnetaidot, jolloin ikäihmiset osaavat käsitellä myös negatiiviset tunteensa rakentavasti. Terhokerhon positiivinen anti ikäihmisen elämään on kuitenkin suurempi, kuin joskus mieleen tuleva surun tunne. Tutkimuksesta voi päätellä, että ikäihmisten tunnetaidot ovat kehittyneet tai pysyneet yllä Terhokerhoon osallistumisen myötä. Terhokerho on edesauttanut ymmärtämään ja tunnistamaan omia tunteita ja leikin, sekä muun Terhokerho toiminnan kautta, tunteita on päästy rakentavasti käsittelemään ja purkamaan. Terhokerho on myös lisännyt sosiaalisia taitoja niillä ikäihmisillä, joilla ei aiempaa kokemusta sukupolvisuudesta tai omia lapsia ja lastenlapsia ole.

Terhokerho toimintaa voidaan pitää myös kuntoutuksellisesti onnistuneena toimintana. Maailman muuttuessa myös kuntoutuksen käsitys muuttuu. Laajassa merkityksessä kuntoutusta voidaan ajatella ihmisen elämäntilanteen muuttajana, uusien mahdollisuuksien avartajana, arjen esteiden poistajana, auttajana elämän mielekkyyden löytöön, syrjäytymisen ehkäisijänä ja luomalla suhteen ympäristöön. Hyvinvointiasema Sarastuksessa järjestetty Terhokerho poisti fyysisen esteen lasten tapaamiselle tuomalla lapset sinne, missä ikäihmisetkin ovat ja näin osaltaan ehkäisi syrjäytymistä ja lisäsi vuorovaikutusta. Inkeröisten Terhokerho on vaikuttanut positiivisesti myös ikäihmisten henkiseen hyvinvointiin. (Suvikas ym. 2007, 8-9.)

Terhokerhot tuovat sisältöä elämään, ylläpitävät vireyttä, tuovat yhdessäolon riemua. Terhokerhon kautta ikäihmisillä on mahdollisuus tutkia omia kokemuksiaan ja tunteitaan, mistä juuri muistojen mieleen tulo, ilot ja surut kertovat, joita ikäihmiset kokevat lasten kanssa Terhokerhossa toimiessaan. Myös muistia harjoitetaan erilaisten leikkien muodossa.

Yleisesti sosiaalipedagogisessa toiminnassa tavoitteena on yhteisön kasvatuspotentiaalin sekä yksilön tai yhteisön itsekasvatuspotentiaalin vahvistaminen sekä ihmisten kannustaminen osallistumaan ja kehittämään itseään.

Nämä tavoitteet täyttyvät Terhokerhossa ohjaajan avustuksella. Mikäli ohjaaja ei olisi terhokerhotoiminnassa, uskon, että ikäihmiset kokisivat suurempaa haasteena toimintaan osallistuminen eikä sukupolvien välinen kanssakäyminen onnistuisi yhtä sujuvasti kuin nyt. Muutosehdotuksia Terhokerhotoimintaan ei tullut yhdeltäkään vastaajalta, eikä moitittavaa löytynyt. Uskon myös ohjaajan ammattimaisuuden vaikuttaneen kokemukseen haasteiden vähäisyydestä. Ammatilainen osaa kuitenkin eri tavalla rohkaista ja ohjata eri ikäisiä keskinäiseen vuorovaikutukseen, kuin esimerkiksi lapsen omat vanhemmat.

Aiempiin opinnäytetöihin peilaten, joita Terhokerhosta on tehty, tutkimustuloksista löytyy samankaltaisuutta, mutta myös eroja. Samankaltaisia tuloksia on saatu mm. toiminnan mielekkyydestä ikäihmisten näkökulmasta sekä tarpeesta kertoa vanhoja asioita ja ikäihmisten halukkuudesta osallistua Terhokerho toimintaan. Toimintamuotona leikin kautta tapahtuva vuorovaikutus oli mieleinen kaikille osapuolille.

Eroja on havaittavissa mm. lasten määrän sopivuudesta ja haasteessa saada lapsia ja lapsiperheitä osallistumaan Terhokerhotoimintaan. Palvelutalossa pidettävä Terhokerho on mielestäni paras paikka pitää Terhokerhoa, mikä eroaa Eveliinan, Marikan ja Iidan tutkimuksen tuloksista. Tämän perustelen sillä, että ikäihmisten osallistuminen Terhokerhoon on fyysisesti helpointa tällä tavoin. Heidän kanssaan olen samaa mieltä toisenlaisesta Terhokerhon markkinoinnin tarpeesta, jolla olisi saatu houkuteltua enemmän lapsia paikalle. Inkeröisten Terhokerhossa tämä oli järjestetty tekemällä yhteistyötä Inkeröisten päiväkodin lapsiryhmien ja henkilökunnan kanssa, jolloin toiminta-aika ja päivärytmi saatiin lasten ja ikäihmisten kannalta järjestettyä molemmille sopivaksi. Päiväkodin kanssa tehtävä yhteistyö Inkeröisten Terhokerhossa pienensi muissa opinnäytetöissä esiin tullutta haastetta saada lapsia paikalle enemmän. Uskon, että tämän vuoksi Inkeröisten Terhokerho toimi hyvänä esimerkkinä ja oli ”helmi” Terhokerhotoiminnan onnistumisessa.

Siitä huolimatta, että lasten näkemys jää tutkimuksen tuloksista uupumaan, pohdin lyhyesti lasten osallistumista Terhokerhoon yleisesti varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Perustelen varhaiskasvatuksellisen näkökulman pohdintaa

sillä, että lapset ovat olennainen osa Terhokerhoa ja ilman Inkeröiden päiväkodin yhteistyötä ei Terhokerhosta olisi tullut samanlaista.

Päiväkodit pohjustavat toimintaansa Opetushallituksen julkaisemaan valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Verratessani Inkeröiden Terhokerho toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitettyihin tavoitteisiin, uskon päiväkodin lasten hyötynneen suuresti Terhokerhossa käymisestä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vastaavat osaltaan Terhokerhon tavoitteita ja ne tukevat toisiaan niin lasten, kuin ikäihmistenkkin sosiaalisten taitojen ylläpidossa, virkistäytymisessä ja erilaisten taitojen oppimisessa ja ylläpitämisessä. Molemmissa tärkeänä asiana pidetään leikin kautta tapahtuvaa oppimista ja toimintaa. Terhokerhokäynnit ovat tukeneet lasten vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen harjoittelua, edistäneet kulttuuriosaamista ja erilaisten ihmisten kohtaamista. Terhokerhot omalta osaltaan ehkäisevät syrjäytymistä ja ennaltaehkäisevät yksinäisyyttä ja yksinäisyyden mukanaan tuomia ongelmia. Terhokerhoissa lapset ovat oppineet ryhmäkäyttäytymistä ja sekä omia juuriaan ja kulttuuriaan. Sukupolvien yhteen saattamisen ja kohtaamisen haasteet ovat pienentyneet huomattavasti Terhokerhotoiminnan myötä ja ennakoasenteet ja -luulot vähentyneet puolin toisin lasten ja ikäihmisten välillä.

7 LOPUKSI

Opinnäytetyö prosessi käynnistyi helmikuussa 2017, jolloin Inkeröiden Terhokerho oli jo päättynyt. Yhteistyö Piia Kleimolan kanssa oli koko ajan kannustavaa, vaikka yhteydenpitoa ei molempien osapuolten kiireiden vuoksi niin hirveän paljon ollut. Kuitenkin tapaamiset onnistuivat tarvittaessa ja Piialta sai aina hyviä neuvoja ja ”kättä pidempää” opinnäytetyön valmistelun tueksi.

Opinnäytetyötä tehdessä oli todella haastavaa pois sulkea havainnot, muisti- ja mielikuvat Terhokerhotoiminnasta, jossa olin mukana Erityisosaaminen 1 ja 2 kurssien myötä vuoden 2016 syksyllä ja talvella. Huomasin monta kertaa tutkimuksen tuloksia analysoidessa ja varsinkin johtopäätöksiä ja pohdintaa tehdessä vertaavani omia mielikuviani ja havaintojani kerhokerroista tuloksiin. Jouduin myös keskittymään siihen, että työssäni olisi esillä vain kyselyn pohjalta saadut todelliset vastaukset eikä ne sekoittuisi omiin havaintoihini Terhokerhoon osallistumisesta. Joissakin kohdissa pohdinnassa ja johtopäätöksissä

oma kokemukseni / havaintoni Terhokerhoihin osallistuneena kuitenkin limitty työhön, mutta mielestäni se tuo lisäarvoa opinnäytetyöllä ja tarpeellista lisätietoa tilaajalle Inkeröiden Terhokerhon toimivuudesta.

Opinnäytetyöprosessi eteni suurin piirtein aikataulussa, mutta se vaati myös lasten näkemyksen pois sulkemisen, joka jäi harmittamaan todella paljon. Se olisi ollut mielestäni olennainen osa työn onnistumista. Toisaalta tutkimussuunnitelman tekemiseen kului mielestäni melko paljon aikaa, verrattuna siihen mitä jäi tulosten analysoimiseen ja johtopäätösten tekoon. Myös teoria-tieto jäsenyi työn loppuvaiheessa tarkemmin. Lasten näkemyksen poisjääminen aiheutti ongelmia myös opinnäytteen kirjoitukseen, koska välillä tuntui, ettei tarvittavaa sivumäärää saa järkevästi kasaan pelkän kyselylomakkeen tutkimisen perusteella. Kirjoittamisen sujuvuuden kulkuun auttoi kuitenkin Hakalan teoksesta opittu ohje, että kun kirjoittaminen tökkii, ala lukemaan ja selaamaan lisää kirjallisuutta, jolloin uusia oivalluksia ja näkemyksiä aiheen käsittelyyn pulpahti esiin.

Menetelmää miettiessäni olisi ollut hyvä tehdä haastattelu ikäihmisille, etukäteen suunnitellun teemarungon mukaan. Tämä olisi osittain toteutunutkin tapaamisessa, joka oli varattu Terhokerhon jälkipuinti nimellä. Tapaamisessa olisin kertonut opinnäytetyöhön liittyvästä tutkimuksesta tarkemmin ja aikaa oli varattu myös kyselylomakkeiden täyttöä varten. Haastattelun myötä olisi voinut saada tarkempaa ja monipuolisemmin tietoa kuin kysymyslomakkeen avulla. Haastattelun myötä myös ikäihmisten kokemukset olisivat tulleet paremmin havainnoiduksi.

Mikäli opinnäytetyön aloitus olisi toteutunut aiemmin, olisin ehdottomasti myös havainnoinut Terhokerho kertoja. Toisaalta, jos opinnäytetyön toteutus olisi edennyt suunnitelman mukaisesti ja olisin ehtinyt tehdä myös suunnitellun ryhmähaastattelun lapsille niin työmäärä olisi ollut kyselylomakkeen ja haastattelun myötä mielestäni riittävä ja kattava. Menetelmävalintaa verrattuna kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin, olen kuitenkin vakuuttunut oikeasta menetelmävalinnasta.

Kysymyslomakkeissa avoimiin Miksi? ja Miten? -kysymyksiin olikin vastattu suurelta osin melko lyhyesti. Tämä voi kertoa, että aikaa vastaamistilanteessa

ei ole ollut tarpeeksi, tutkittavat eivät jaksaneet perehtyä kysymyksiin, tutkittavat eivät olleet riittävän motivoituneita tai kysymyksiä oli liikaa. Tutkimustulosten suppeus johtuu osin myös siitä, että pelkkä kyselylomake ei toiminut tai ollut riittävä, tutkittaessa Inkeröiden Terhokerhon merkitystä sukupolvien välisessä kohtaamisessa. Mielestäni saadut tulokset vastaavat kuitenkin tutkimuskysymyksiin ikäihmisten näkökulmasta.

Tuloksia käsitellessä tunteet ja tunteiden merkitys nousi aiheeksi, johon en ennalta ollut osannut varautua niin suuressa mittakaavassa. Näin ollen tunteista, tunteiden synnystä ym. lisätiedon hakeminen oli tarpeellista.

Inkeröiden Terhokerho päättyi vuodenvaihteeseen 2016-2017, jonka jälkeen myös Sarastuksen ohjaaja on vaihtunut kaksi kertaa. Tämä hieman osaltaan vaikutti myös opinnäytetyön edistymiseen. Tutkimusluvan saamisen venyminen Kouvolan kaupungilta aiheutti suurta stressiä ja vaati muuttamaan opinnäytetyön menetelmää ja toteutusta. Oman aikataulun venyttäminen ei ollut enää mahdollista, joten tilanteeseen oli sopeuduttava ja onneksi se onnistui erittäin hyvin koulun puolesta.

Sosionomin näkökulmasta opinnäytetyötä tehdessäni opin tutkimuksellisesta osaamisesta ja kirjallista ilmaisua. Haasteena minulla on ollut tuottaa ammattimaista kirjallista tietoa, jota olen oppinut myös opinnäytetyöprosessin yhteydessä.

Tällä hetkellä Inkeröiden Terhokerho on jatkunut jossakin muodossaan kestävästi 2017 alkaen, Inkeröiden päiväkodin ja hyvinvointiasema Sarastuksen ohjaajien keskinäisen yhteistyön toteuttamana. Jatkotutkimuksena aiheesta voisi ehdottomasti tutkia lasten näkemystä asiasta.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos 2011 (1. p. 1993) Tampere: osuuskunta Vastapaino. [viitattu 23.1.2017].

Eloranta, T. & Punkanen, T. 2008. Vireään vanhuuteen. Keuruu: Kustannus-osakeyhtiö Tammi.

Froloff, L. 2015. Yksinäisyys voi masentaa vanhuksen. Yle-artikkeli 4/2015. Yle -internetsivusto. Saatavissa: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/02/yksinaisyys-voi-masentaa-vanhuksen> [viitattu 8.3.2017].

Hakala, J. 1996. Opinnäyte ja sen ohjaaminen – johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Tampere: Tammer-Paino.

Hallikainen, M., Mönkäre, R., Nukari, T. & Froder, M. (toim.) 2014. Muistisaira-raan kuntouttava hoito. Teoksessa: Jouppila-Kupiainen, E., Kammonen, S., Kirvesniemi, T., Kuru, T., Mikkonen, H., Piirainen, A., Rautasalo, E., Reunanen, M. & Utriainen, S. (toim.) 2014. Ammatti-ihmiset vanhusten asialla – Gerontologinen erityisosaaja kehittäjänä, s. 123. Mikkeli: Mikkelin Ammattikorkeakoulu, Tammerprint Oy. [viitattu 3.3.2017].

Heinonen, E., Järvenpää, M. & Pajukangas, I. 2015. Sukupolvet kohtaavat Terhokerhossa – haasteita ja mahdollisuuksia kulttuuriperinnän välittymiseen. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu. [viitattu 1.10.2017].

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7. painos. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy [viitattu 20.1.2017].

Joffel, H. & Lantta, A-M. 2017. Leikin merkitys Kuusankosken Terhokerhossa. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. [viitattu 1.10.2017].

Kleimola, P. Sähköpostitiedoksiänto 14.2.2017. Kouvola: MLL Kymen piiri ry.

Kumpulainen, R. 2004. Hyvinvointia yhteisöllisyydestä. Mielenterveys -lehti 03/2004. [viitattu 25.4.2017].

Kähäri-Wiik, K., Niemi, A. & Rantanen, A. 2006. Kuntoutuksella toimintakykyä. Teoksessa: Jouppila-Kupiainen, E., Kammonen, S., Kirvesniemi, T., Kuru, T., Mikkonen, H., Piirainen, A., Rautasalo, E., Reunanen, M. & Utriainen, S. (toim.) 2014. Ammatti-ihmiset vanhusten asialla – Gerontologinen erityisosaaja kehittäjänä, s. 123. Mikkeli: Mikkelin Ammattikorkeakoulu, Tammerprint Oy. [viitattu 3.3.2017].

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013, Pienten piirissä – yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: Bookwell Oy. [viitattu 3.3.2017].

Mielenterveysseuran internetsivusto, saatavissa: <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia> [viitattu 8.3.2017].

MLL:n internetsivusto, saatavissa: <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten-leikit/leikin-merkitys-lapselle/>

MLL:n internetsivusto, saatavissa: <https://etela-tuusula.mll.fi/toiminta/sukupolvien-kohtaaminen/>

Myllyoja, N. 2014. Yhä useamman vanhuksen kohtalo: Yksinäisyys uhkaa mutta kotona pitäisi pärjätä. Talouselämä lehti 9/2014. Päivitetty 27.8.2015. Talouselämä lehden internetsivut. Saatavissa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/yha-useamman-vanhuksen-kohtalo-yksinaisyys-uhkaa-mutta-kotona-pitaisi-parjata-3463547> [viitattu 8.3.2017].

Myllyviita, M. 2016. Tunne tunteesi. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. [viitattu 14.9.2017.]

Mytkänen, J. 2016. Ikäihmisten palvelutaloissa toimivat Terhokerhot Pohjanmaalla. Opinnäytetyö. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. [viitattu 1.10.2017].

OPH.fi. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oph:n -internetsivusto. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 10.9.2017].

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Helsinki: Talentum Media. [viitattu 20.8.2017]

Parkkinen, T. & Keskinen, S. 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.

Peda.net internetsivusto. Saatavissa:

<https://peda.net/huittinen/ops-2016/eo/2etjyt/2loe/kovji/kjept> [viitattu 2.3.2017].

Peni, R., Nurmi, M. & Jaatinen, R. 11.5.2000. Sosiaalipedagogiikan teemanumero. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun yhteisölehti Koskinen 5/2000. Kyamk -internetsivusto. Saatavissa: <http://www2.kyamk.fi/lehti/900/sivu1.html> [viitattu 9.3.2017].

Saarinen, S. 2016. Moni lapsi on yksinäinen. Lapsen maailma -lehti. 9/2016. Lapsen maailma lehden internetsivut. Saatavissa: <https://lapsenmaailma.fi/teemat/kasvu/moni-lapsi-yksinainen/> [viitattu 8.3.2017].

Savolainen, H-M. 2013. Isovanhempien tuki lisää lapsen hyvinvointia. Lastensuojelun keskusliitto 6/2013. Lastensuojelun keskusliiton -internetsivut. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/teemat/ehkaiseva-tyo/isovanhempien-tuki-lisaa-lapsen-hyvinvointia/> [viitattu 9.3.2017].

Siltala, P. 2013. Vanhuus - elämä haluaa tulla eletyksi. Kirjapaja. [viitattu 19.8.2017].

Suvikas, A., Laurell, L. & Nordman, P. 2007. Kuntouttava lähihoito. 1.-2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. [viitattu 12.9.2017].

Terve.fi internetsivusto. Saatavissa:

<http://www.terve.fi/koululainen/sosiaalinen-media-vaikuttaa-seka-hyvalla-etta-huonolla-tavalla> [viitattu 2.3.2017].

Thl.fi -internetsivusto. Saatavissa:

<https://www.thl.fi/fi/-/lasten-netin-kaytto-kiusaaminen-ja-oma-jaksaminen-huolettavat-vanhempia> [viitattu 2.3.2017].

Uusitalo, H. 1999. Tiede, tutkimus ja tutkielma – Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY – Kirjapainoyksikkö. [viitattu 15.5.2017].

Vilèn, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. painos. Sanoma Pro Oy. [viitattu 10.3.2017].

LIITE 1 KYSYMYSRUNKO**Kysymyksiä Terhokerhoon osallistuneille ikäihmisille:**

1. Oliko Terhokerhoon osallistuminen sinulle tärkeää? Miksi?
2. Minkälainen toiminta oli mielekkäintä? (esim. askartelu, leikki, liikunta..)
3. Millä tavalla Terhokerhon toiminta vaikutti elämääsi?
4. Vaikuttiko Terhokerho eri ikäisten kohtaamiseen? Miten?
5. Onko sukupolvien välinen toiminta/kanssakäyminen mielestäsi tärkeää? Miksi?
6. Onko Sinulla lastenlapsia? Kuinka usein tapaat heitä?
7. Mikä Terhokerhossa oli parasta?
8. Mikä Terhokerhossa oli haastavinta/huonointa?
9. Mitä tunteita Terhokerhoon osallistuminen herätti?
10. Toivoisitko tulevaisuudessa olevan Terhokerhon tyyppistä toimintaa? Miksi?
11. Onko mielestäsi Terhokerhon ohjaajan läsnäolo tarpeen joka kerralla? Miksi?
12. Vapaamuotoiset terveiset tai mitä haluat sanoa?

Kysymyksiä lapsille:

1. Mikä Terhokerhossa oli kivointa?
2. Mikä terhokerhossa oli tylsintä?
3. Mitä Terhokerhossa tehtiin?
4. Opitko Terhokerhossa uusia asioita? (esimerkkejä, jos kyllä.)
5. Oliko Terhokerhossa kiva käydä? Miksi?
6. Menisitkö Terhokerhoon uudelleen, jos sellainen järjestettäisiin?
7. Minkälaisia Terhokerhon aikuiset (mummot ja papat) olivat? Oliko heidän kanssaan kivaa?
8. Onko sinulla mummoa tai pappaa ja kuinka usein heitä tapaat?

LIITE 2 SAATEKIRJE TERHOKERHON IKÄIHMISSILLE

8/6/2017

Hei Terhokerholaiset!

Olen sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa eli Xamk:ssa. Teen opinnäytetyötä aiheesta Inkeröiden Terhokerhon merkitys sukupolvien välisessä kohtaamisessa. Opinnäytetyön tilaajana MLL Kymen piiri, josta yhteyshenkilönä on Piia Kleimola.

Osallistuitte Inkeröiden Terhokerhoon syksyllä 2016. Teen kyselytutkimuksen Terhokerhoon osallistuneille ikäihmisille ja pyydänkin Teitä vastaamaan kirjallisesti liitteenä olevaan lomakkeen kysymyksiin. Vastaukset käsitellään nimettömästi sekä luottamuksellisesti eettisiä toimintatapoja noudattaen. Haastattelumateriaali tuhoetaan asianmukaisesti tulosten analysoinnin jälkeen. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimus valmistuu joulukuksi 2017.

Mikäli Sinulla on kysyttävää, voit soittaa tai laittaa sähköpostia aiheesta yläkulmassa oleviin yhteystietoihini. Pyydän kunnioittavasti palauttamaan vastaukset _____ mennessä ohjaaja Eveliina Myllykselle Sarastukseen, josta ne käyn noutamassa.

Yhteistyöterveisin

Piia Varjola

LIITE 3 SAATEKIRJE VANHEMMILLE

8/6/2017

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulussa eli Xamk:ssa. Teen opinnäytetyötä aiheesta Inkeröiden Terhokerhon merkitys sukupolvien välisessä kohtaamisessa. Opinnäytetyön tilaajana on MLL Kymen piiri, josta yhteyshenkilönä on Piia Kleimola.

Lapsenne osallistui päiväkodin kanssa Inkeröiden Terhokerhoon syksyllä 2016, jota toteutettiin Hyvinvointiasema Sarastuksen tiloissa Inkeröissä. Teen ryhmähaastattelun Terhokerhoon osallistuneille lapsille päiväkodissa sen normaalina toiminta-aikana. Tähän tarvitsen Teiltä vanhemmilta kirjallisen suostumuksen. Haastattelu toteutetaan kesän/alkusyksyn aikana, eikä vaadi teiltä erityisiä toimenpiteitä.

Vastaukset käsitellään nimettömästi sekä luottamuksellisesti eettisiä toimintatapoja noudattaen. Haastattelumateriaali tuhoetaan asianmukaisesti tulosten analysoinnin jälkeen. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimus valmistuu joulukuun 2017.

Mikäli Sinulla on kysyttävää, voit soittaa tai laittaa sähköpostia aiheesta yläkulmassa olevaan osoitteeseen. Mikäli annat suostumuksen lapsesi/lapsiesi haastatteluun, täytä seuraavalle sivulle päivämäärä, lapsen nimi sekä alikirjoituksesi nimen selvennyksen kera. Palauta suostumus ___ mennessä päiväkodin henkilökunnalle.

Yhteistyöterveisin ja suostumuksestanne kiittäen

Piia Varjola

Annan suostumukseni lapseni/lapsieni haastatteluun opinnäytetyötä varten.

Päivämäärä:

Lapsen nimi:

Huoltajien allekirjoitukset:

nimen selvennys

nimen selvennys

LIITE 4 TUTKIMUSLUPAHAKEMUS/PÄÄTÖS

1/2

Kymijoen Hoiva ry

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS/PÄÄTÖS

Hyvinvointiasema sarastus

Anu Pöllänen

Tutkimusluvan hakijan tiedot:

Piia Varjola, Myllykaari 12,46910 ANJALA. Puh. 050 5357908,
piia.varjola@gmail.com

Oppilaitos ja koulutusohjelma: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk, Sosionomi (AMK)

Tutkimuksen ohjaaja:

Lehtori Johanna Jussila, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu,
Pääskysentie 1, KOTKA. Puh. 040 7028458,
johanna.jussila@xamk.fi

Tutkimuksen kuvaus:

Opinnäytetyön aihe on Inkeröisten Terhokerhon merkitys sukupolvien välisessä kohtaamisessa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Inkeröisten Terhokerhon merkitystä sukupolvien välisessä kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa Inkeröisten Terhokerhoon osallistuneiden ikäihmisten ja lasten näkökulmasta. Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen tutkimus kyselylomaketta ja ryhmähaastattelua käyttäen. Kohderyhmänä on Inkeröisten Terhokerhoon osallistuneet lapset ja ikäihmiset. Opinnäytetyön tilaaja on MLL Kymen piiri.

Tutkimuksen taso on AMK-opinnäytetyö. Kohdeyksikkö on Hyvinvointiasema Sarastus ja pääasiallinen tutkimustapa on kysely. Aineiston suunniteltu keruu-aika on 06/2017-08/2017. Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika on 12/2017.

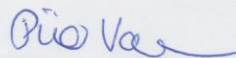
Tutkimuksen kohteena ei ole henkilöitä, joiden osallistumisesta päättää edunvalvoja. Tutkimuksessa ei käsitellä henkilötietoja eikä tutkimusta tehdessä muodostu henkilötietopohjaista tutkimusrekisteriä eikä käytetä jo olemassa olevien rekistereiden tietoja.

Liite:

Tutkimussuunnitelma

Sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja asiakkaan, hänen läheistensä tai Kymijoen Hoiva ry:n vahingoksi enkä luovuta saamiani tietoja ulkopuolisille, vaan pidän ne salassa. Tutkimustulokset esitän niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä. Noudatan henkilötietolaissa ja muualla lainsäädännössä mainittuja säännöksiä henkilötietojen käsittelystä ja salassapidosta.

8.6.2017

Piia Varjola

ANON TUTKIMUSLUPAA AINEISTON KERUUSEEN

Tutkimuslupa-anomus hyväksytään / hylätään.

Arto P. ARTO PÖLLÄNEN

Päätöksentekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

